

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЕЛЕКТРОНСКИТЕ КОМУНИКАЦИИ

Се прогласува Законот за електронските комуникации, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 18 февруари 2005 година.

Бр. 07-745/1
18 февруари 2005 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
д-р Љупчо Јордановски, с.р.

ЗАКОН
ЗА ЕЛЕКТРОНСКИТЕ КОМУНИКАЦИИ

Глава прва
ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Предмет на законот

Со овој закон се уредуваат условите и начинот за вршење на дејноста во областа на електронските комуникации во Република Македонија, основање на Агенција за електронски комуникации, изградба, одржување, безбедност, надзор и користење на комуникациски мрежи и услуги, интерконекција и пристап до електронските комуникации, обезбедување на универзална услуга, обезбедување на конкуренција, користење и контрола на радио-фреквенцискиот спектар, нумерација, односи меѓу давателите и корисниците на услуги, управувањето, заштита на тајноста и доверливоста на електронските комуникации и други прашања што се однесуваат на електронските комуникации.

Член 2

Цел на законот

Целта на овој закон е да обезбеди:

- а) услови за задоволување на потребите за комуникациски услуги;
- б) заштита на интересите на корисниците;
- в) забрзување на процесот на создавање на конкурентен пазар во областа на електронските комуникации;
- г) спречување на злоупотребата на позицијата што ја имаат на пазарот операторите и давателите на електронски комуникациски услуги со значителна пазарна моќ, особено во случај кога пазарот не е доволно конкурентен или не функционираат пазарните механизми за обезбедување на конкуренција;

- д) услови за давање на универзална услуга по прифатливи цени и квалитет;
- ѓ) ефикасно користење на радиофреквенцискиот спектар и нумерацијата;
- е) унапредување на развојот и поттикнување на инвестиции во електронските комуникации со воведување на нови технологии и услуги;
- ж) транспарентност и недискриминација во регулаторните процеси и
- з) поттикнување на развојот на економијата во Република Македонија.

Член 3

Исклучоци од примената на законот

Одредбите од овој закон не се однесуваат на:

- а) мрежите за електронски комуникации што се користат за потребите на одбраната на земјата и вооружените сили, полицијата и службата за безбедност и во областа на меѓународната размена на класифицирани информации;
- б) опремата за електронски комуникации што се употребува единствено за целите од точката а) на овој член и
- в) радио и/или телевизиски програмски сервиси што се пренесуваат независно од техничките средства за пренесување, во кодиран или некодирани облик, наменети за прием од страна на јавноста.

Член 4

Дефиниции

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. **Електронска комуникациска мрежа** е преносен систем и таму каде што е применливо и комутациска или насочувачка опрема и други средства коишто овозможуваат пренос на сигнали преку жичени, радиобранови, оптички или други електромагнетни средства, вклучувајќи сателитски мрежи, фиксни (со комутација на кола или комутација на пакети, вклучувајќи и Интернет) и мобилни земски мрежи, електроенергетски кабелски системи, доколку се користат за пренос на комуникациски сигнали, радиодифузни мрежи и кабелски телевизиски мрежи, независно од видот на информациите што се пренесуваат;
2. **Електронска комуникациска услуга** е услуга што вообичаено се нуди за надомест, а која целосно или главно се состои од пренос на сигнали преку електронски комуникациски мрежи и ги вклучува телекомуникациските услуги и преносните услуги во мрежите наменети за радиодифузија или кабелска телевизија, но ги исклучува услугите кои овозможуваат или извршуваат уредувачка контрола врз содржините пренесувани со помош на електронските комуникациски мрежи или сервиси, а не ги вклучува ниту услугите на информатичкото општество;
3. **Електронска пошта** е порака во форма на текст, звук или слика пренесена преку јавна комуникациска мрежа и која може да биде зачувана во мрежата или терминалната опрема на примателот, се додека примателот не ја преземе;
4. **Јавна комуникациска мрежа** е електронска комуникациска мрежа што се користи целосно или првенствено за обезбедување на електронски комуникациски услуги достапни на јавноста;
5. **Јавна телефонска мрежа** е електронска комуникациска мрежа што се користи за обезбедување на јавни телефонски услуги достапни на јавноста и која овозможува пренос на говор и други комуникации, како што се факсимил и пренос на податоци меѓу определени точки од мрежата;
6. **Јавна фиксна телефонска мрежа** е јавна телефонска мрежа каде што мрежните завршни точки се наоѓаат на фиксни локации;
7. **Јавна мобилна комуникациска мрежа** е електронска комуникациска мрежа што се користи за обезбедување на мобилни комуникациски услуги достапни на јавноста;

8. **Локална јамка** е физичко комуникациско коло, од пар бакарни жици, меѓу просториите на претплатникот и главниот разделник или соодветно средство на јавна фиксна телефонска мрежа;

9. **Оператор на јавна комуникациска мрежа** е правно лице кое има право да гради, поседува, изнајмува и работи со јавна комуникациска мрежа и придружни средства и може да дава јавна комуникациска услуга;

10. **Јавна комуникациска услуга** е електронска комуникациска услуга достапна на јавноста;

11. **Давател на јавна комуникациска услуга** е правно лице кое обезбедува јавни комуникациски услуги без да поседува јавна комуникациска мрежа;

12. **Јавна телефонска услуга** е услуга достапна на јавноста која вклучува појдовни и дојдовни локални, национални и меѓународни повици и пристап до служби за итни повици преку броевите наменети за овие служби во Планот за нумерација за јавни комуникациски мрежи и услуги и, доколку е можно, вклучува една или повеќе од следниве услуги: информации за претплатниците, пристап до службата за грижа на корисниците на јавните телефонски говорници, телефонски именици, обезбедување на услуги под посебни услови и обезбедување на средства за корисници со посебни потреби;

13. **Радиокомуникациски услуги** се електронски комуникациски услуги што се обезбедуваат преку емитување, пренос или прием на знаци, сигнали, текст, слики и звуци или други содржини од каква било природа преку радиобранови;

14. **Универзална услуга** е пакет од минимален број на јавни електронски комуникациски услуги со определен квалитет, достапен по прифатлива цена за сите крајни корисници во Република Македонија, без оглед на нивната географска локација;

15. **Давател на универзална услуга** е правно лице кое обезбедува универзална услуга;

16. **Услуги на информатичко општество** се услуги што се обезбедуваат за надомест на далечина, преку електронски средства и на лично барање на примателот на услугата. “На далечина” означува дека услугата се обезбедува без истовремено присуство на две страни. “Преку електронски средства” значи дека услугата се испраќа од почетната/изворната точка и се добива на крајната дестинација преку електронска опрема за процесирање (вклучително и дигитална компресија) и чување на податоци и се испраќа, пренесува и добива во целост преку кабел, радиобранови, оптички средства или други електромагнетни средства. “На лично барање на примателот на услугата” значи дека услугите се обезбедуваат преку пренос на податоци на лично барање. Услугите на информатичкото општество содржат особено продажба на производи и услуги, услуги за пристап до информации или огласи преку Интернет и пристап до услугите на јавна комуникациска мрежа, пренос на податоци или чување на податоците на примателот во јавната комуникациска мрежа;

17. **Услуга со додадена вредност** е услуга со која се обезбедуваат информациски содржини, со надомест, преку јавна комуникациска мрежа;

18. **План за нумерација на јавните комуникациски мрежи** и услуги на Република Македонија е структура на броеви и серии на броеви и нивен распоред за обезбедување на пристап до јавните комуникациски мрежи и/или јавните комуникациски услуги;

19. **Нумерациско географско подрачје** е подрачје кое опфаќа едно или повеќе населени места во Република Македонија со ист преноснички код;

20. **Географски број** е национален број кој се однесува на одредено географско подрачје;

21. **Негеографски број** е национален број кој не се однесува на одредено географско подрачје и вклучува: броеви за пристап кон јавни мобилни комуникациски мрежи; броеви за пристап кон јавни комуникациски услуги со додадена вредност; броеви за пристап до услуги за кои целокупниот надоместок за сообраќајот остварен кон овие услуги го плаќа давателот на таквите услуги, односно лицето на кое му е доделен бројот (зелен број); бро-

еви за пристап кон услуги за кои надоместокот за сообраќајот остварен кон овие услуги го плаќа делумно повикувачот и делумно давателот на услугата, односно лицето на кое му е доделен бројот (син број) според однапред утврден сооднос;

22. **Преноснички код** е цифра или комбинација од цифри без националниот префикс, кој го карактеризира повиканото нумерациско подрачје и се бира пред претплатничкиот број на повиканиот претплатник кога повикувачкиот и повиканиот претплатник се наоѓаат во различни нумерациски подрачја;

23. **Интерконекција** е физичко и логично поврзување на јавни комуникациски мрежи на ист или различни оператори за да им се овозможи на корисниците на еден оператор да комуницираат со корисниците од истиот или друг оператор, или пристап до услуги што ги обезбедува друг оператор. Интерконекцијата е посебен вид на пристап имплементиран меѓу оператори на јавни комуникациски мрежи;

24. **Пристап** е достапност до средства/простории и/или услуги на кој било оператор под определени услови, на ексклузивна или неексклузивна основа, заради обезбедување на електронски комуникациски услуги. Тоа меѓу другото опфаќа: пристап до елементите на мрежата и придружните средства, кои можат да вклучат поврзување на опремата преку фиксни или подвижни средства (ова особено вклучува пристап до локалната јамка и средствата и услугите неопходни за обезбедување на услуги преку локалната јамка); пристап до физичка инфраструктура вклучително објекти, кабелски инсталации и антенски столбови; пристап до соодветни софтверски системи вклучувајќи системи за оперативна поддршка; обезбедување на преносливост на број или пристап кон системи кои нудат таква еквивалентна функционалност; пристап до фиксни и мобилни мрежи, особено за роа-минг и пристап до системи со условен пристап за дигитални телевизиски услуги;

25. **Мрежна приклучна точка** е физичка точка на која претплатникот има пристап до јавна комуникациска мрежа. Кога мрежите вклучуваат комутација или насочување, мрежната приклучна точка се идентификува со посебна мрежна адреса, што се однесува на претплатнички број или име;

26. **Терминална опрема** е опрема која е поврзана на мрежна приклучна точка и служи за предавање, прием и обработка на комуникациски содржини;

27. **Податоци за комуникациски сообраќај** се податоци што се обработуваат во врска со преносот на комуникации по електронска комуникациска мрежа или за наплата на истите;

28. **Податоци за локација** се податоци процесирани во електронска комуникациска мрежа кои ја означуваат географската положба на терминалната опрема на корисникот на јавна комуникациска мрежа;

29. **Претставување на идентификација на повикувачка линија** е функција што овозможува повиканиот претплатник да ја идентификува мрежната приклучна точка од каде потекнува повикот врз основа на број или код доделен за таа мрежна приклучна точка;

30. **Претставување на идентификација на повикана линија** е функција што овозможува корисникот кој повикува да ја идентификува мрежната приклучна точка каде што завршува повикот врз основа на бројот или кодот доделен за таа мрежна приклучна точка;

31. **Претплатник** е физичко или правно лице кое за користење на јавни комуникациски услуги склучува договор со оператор на јавна комуникациска мрежа или давател на јавна комуникациска услуга;

32. **Корисник** е физичко или правно лице кое користи или бара јавна комуникациска услуга;

33. **Краен корисник** е корисник што нема јавна комуникациска мрежа или не обезбедува јавна комуникациска услуга;

34. **Радиодифузна дејност** е емитување и пренос на радио или телевизиски програмски сервиси преку терестријален предавател, електронска комуникациска мрежа или преку сателит, во кодиран или некодирани облик, наменети за прием од страна на јавноста;

35. **Кабелска телевизиска мрежа** е јавна комуникациска мрежа, која примарно се користи за дистрибуција на радио и телевизиска програма до јавноста;

36. **Систем за условен пристап** е техничка мерка и/или постапка каде што пристапот до заштитената радиодифузна услуга во разбирлива форма е условен со претплата или друг начин на претходно индивидуално одобрување;

37. **Услуга за телевизија на широк екран** е телевизиска услуга која се состои целосно или првенствено од програми што се произведени и уредени да се прикажуваат во полна висина на екрани со широк формат. Форматот 16:9 е референтен формат за услугите за телевизија на широк екран;

38. **Број** е број определен со Планот за нумерација за јавни комуникациски мрежи и услуги на Република Македонија;

39. **Броеви на служби за итни повици** се броеви од Планот за нумерација за јавни комуникациски мрежи и услуги на Република Македонија наменети за полиција, противпожарна служба, итна медицинска помош, служба за известување и тревожење, вклучувајќи го и единствениот европски број за итни повици “Е-112”;

40. **Штетна интерференција** е пречка која го загрозува функционирањето на радионавигационски служби или други служби за безбедност или сериозно ги деградира, попречува или повремено го прекинува функционирањето на радиокомуникациските служби на други корисници кои работат согласно со овој закон;

41. **Апликациска програма за интерфејс (АПИ)** е софтверски интерфејс меѓу апликациите кои ги нудат радиодифузни организации или даватели на услуги и средствата во современа дигитална телевизиска опрема за дигитални телевизиски и радио услуги;

42. **Изнајмена линија** е електронско комуникациско средство што му овозможува на корисникот транспарентно преносно поврзување меѓу мрежни приклучни точки без можност за автоматско рутирање и комутација од страна на корисникот, како дел од можностите на изнајмените линии;

43. **Придружни средства** се средства поврзани на електронска комуникациска мрежа и/или електронска комуникациска услуга кои овозможуваат и/или го поддржуваат обезбедувањето на услуги преку таа мрежа и/или услуга. Тие вклучуваат условни системи за пристап и електронски програмски упатства;

44. **Јавна телефонска говорница** е телефонски уред достапен на јавноста, чие користење се плаќа со пари, кредитни платежни картички, однапред платени картички како и картички со кодиран пристап;

45. **Современа дигитална телевизиска опрема** е прилагодувачка опрема (сет-топ бокс), опрема што служи за поврзување на телевизиски апарати или интегрирани дигитални телевизиски апарати кои овозможуваат прием на дигитални интерактивни телевизиски услуги и

46. **Комуникација** подразбира информација разменета или пренесена меѓу конечен број на корисници, но притоа не вклучувајќи какви било информации пренесени како дел од радиодифузен сервис по пат на мрежа за електронска комуникација, освен кога информацијата може да се поврзе со јасно препознатлив претплатник или корисник кој ги добива ваквите информации.

Глава втора
НАДЛЕЖНОСТ ЗА ЕЛЕКТРОНСКИТЕ
КОМУНИКАЦИИ

Член 5

Надлежни органи

За регулирање на работите од областа на електронските комуникации утврдени со овој закон, надлежни се:

- министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации и
- Агенцијата за електронски комуникации.

Член 6

Надлежности на Министерството

(1) Министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации:

а) ја реализира политиката на Владата на Република Македонија во областа на електронските комуникации;

б) изготвува законска регулатива од областа на електронските комуникации во соработка со Агенцијата за електронски комуникации и

в) ги врши работите во врска со развојот на електронските комуникации и информатичките технологии, како и создавање и развој на информатичко општество.

(2) Министерот надлежен за електронските комуникации:

а) ја подготвува Националната стратегија за развој во областа на електронските комуникации и информатичките технологии имајќи ја предвид стратегијата за развој на информатичкото општество во Република Македонија и организира јавна расправа пред истата да биде доставена на усвојување од страна на Собранието на Република Македонија;

б) го промовира развојот на конкуренцијата во областа на електронските комуникации и зголемувањето на достапноста и користењето на електронските комуникации и информатичките технологии утврдени од Владата на Република Македонија;

в) ги координира и усогласува работите од областа на електронските комуникации и информатичкото општество;

г) ги спроведува уредбите со законска сила за вршење на дејноста од областа на електронските комуникации во услови на воена и вонредна состојба;

д) соработува со министерот за одбрана и министерот за внатрешни работи во врска со прашања од областа на електронските комуникации што се однесуваат на одбраната и безбедноста;

ѓ) ја координира работата со министерот за одбрана и министерот за внатрешни работи во врска со користењето на радиофреквенциите за целите на одбраната и безбедноста, во соработка со Агенцијата за електронски комуникации;

е) дава предлог до Владата на Република Македонија за начинот на користење и времето на спроведување на единствениот европски број за итен повик “Е-112” во Република Македонија;

ж) ги врши работите утврдени со овој и друг закон и прописите донесени врз основа на нив во врска со работата на јавните комуникациски мрежи во услови на воена и вонредна состојба и обезбедување на јавни комуникациски услуги во такви услови и

з) ја претставува Република Македонија во меѓународните организации во областа на комуникациите и информатичкото општество, преговара и потпишува билатерални и меѓународни спогодби во областа на комуникациите и информатичкото општество во име на Владата на Република Македонија.

Член 7

Независно регулаторно тело

(1) Во областа на електронските комуникации се основа Агенција за електронски комуникации како Независно регулаторно тело (во натамошниот текст: Агенција).

(2) Агенцијата се основа како самостојно и непрофитно правно лице со јавни овластувања утврдени со овој закон.

(3) Агенцијата во својата работа и при донесување на одлуки во рамките на своите овластувања е независна од друг државен орган или друго јавно правно лице или трговско друштво што врши дејност од областа на електронските комуникации и треба да биде непристрасна кон нив.

(4) Работата на Агенцијата е јавна.

(5) Агенцијата стекнува статус на правно лице со запишување во судскиот регистар.

(6) Седиштето на Агенцијата е во Скопје.

(7) Со цел за извршување на определени активности во рамките на своите надлежности, Агенцијата може да ангажира други домашни и странски правни и физички лица имајќи го предвид конфликтот на интереси.

Член 8

Делокруг на работа на Агенцијата

(1) Агенцијата ги извршува работите од својот делокруг во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на него, како и врз основа на националната стратегија за развој во областа на електронските комуникации и информатичките технологии и меѓународните договори од областа на електронските комуникации што ги склучила или на кои им пристапила Република Македонија.

(2) Агенцијата при одлучувањето за работите од својот делокруг треба да биде неутрална во однос на применетите технологии, а донесените одлуки да бидат пропорционални на целите што треба да се постигнат со нив.

(3) Агенцијата, во рамките на својот делокруг на работа, промовира ефикасна конкуренција во областа на електронските комуникациски мрежи и услуги, придружни капацитети и други услуги со:

а) овозможување на корисниците, вклучувајќи ги и крајните корисници со посебни потреби, да ги користат поволностите во смисла на избор, цена и квалитет на пристапот до електронските комуникациски услуги;

б) заштита на нарушување или ограничување на конкуренцијата во областа на електронските комуникации;

в) стимулирање на ефикасно инвестирање во изградба на инфраструктурата и поддршка на иновации;

г) промовирање на ефикасно користење на радиофреквенциите и нумеричкиот простор како ограничен природен ресурс и

д) овозможување во слични околности да нема дискриминација во третманот на операторите на електронски комуникациски мрежи и давателите на електронски комуникациски услуги.

Член 9

Надлежност на Агенцијата

За остварување на работите од членот 8 на овој закон, Агенцијата е надлежна да:

а) врши надзор, контрола и го следи работењето на операторите на електронските комуникациски мрежи и давателите на услуги во согласност со овој закон, прописите донесени врз основа на него и постојните договори за концесија;

б) поттикне воспоставување на интерконекција меѓу електронските комуникациски мрежи и обезбеди интерконекција според недискриминаторски услови, врз основа на одобрените референтни понуди;

в) да преземе иницијатива за обезбедување на интерконекција:

ва) ја одобрува референтната понуда за интерконекција и/или пристап и референтната понуда за разврзан пристап на локална јамка на операторите со значителна пазарна моќ и

вб) определува оператори со значителна пазарна моќ во соработка со Комисијата за заштита на конкуренцијата;

г) врши регистрација на нотификација на оператори на електронски комуникациски мрежи и даватели на електронски комуникациски услуги;

д) обезбедува корисниците да имаат пристап до јавните електронски комуникациски мрежи и јавните електронски комуникациски услуги на недискриминаторска основа;

ѓ) презема мерки и пропишува заштита за да ги спречи операторите на електронски комуникациски мрежи и давателите на електронски комуникациски услуги од ангажирање во антиконкурентни активности;

е) донесува и спроведува План за намена на радиофреквенциски опсези и План за распределба на радиофреквенции;

ж) го следи користењето на спектарот на радиофреквенции согласно со плановите од точката е) на овој став;

з) издава одобренія за користење на радиофреквенции;

с) врши координација на радиофреквенциите со регулаторните тела на соседните и другите држави;

и) донесува и спроведува План за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Македонија;

ј) доделува броеви и серии на броеви на оператори на јавни комуникациски мрежи и даватели на јавни комуникациски услуги;

к) управува и го следи рационалното користење на броевите, согласно со Планот од точката и) на овој став и во случаи на утврдени неправилности ги одзема броевите и сериите на броеви;

л) подготвува и спроведува јавни тендери за доделување и користење на радиофреквенции;

љ) ја утврдува содржината на стандарден договор меѓу оператори на електронски комуникациски мрежи, даватели и корисници на електронски комуникациски услуги;

м) презема мерки во согласност со овој закон во случаите кога е извршена повреда на одредбите на овој закон или одредбите и условите содржани во постојните договори за концесија;

н) ги контролира цените на комуникациските услуги и презема мерки во случаи кога оператор на електронска комуникациска мрежа или давател на електронска комуникациска услуга, сам или заедно со друг има значителна пазарна моќ на релевантниот пазар на комуникациски услуги;

њ) ги контролира цените на електронските комуникациски услуги утврдени во референтните понуди на оператори на електронски комуникациски мрежи и услуги со значителна пазарна моќ на релевантен пазар;

о) врши контрола на тарифните режими утврдени во постојните договори за концесија;

п) раководи и управува со средствата на фондот за универзална услуга и врши наплата на надоместоци од операторите кои не се даватели на универзална услуга на посебна сметка на име на фондот, како и врши исплата на средства од фондот кон давателот на универзална услуга;

р) решава спорови меѓу:

и) операторите на електронски комуникациски мрежи и давателите на услуги во врска со интерконекција и/или пристап, на предлог на една од страните на спорот, согласно со овој закон;

ии) оператори на електронски комуникациски мрежи и даватели на услуги согласно со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и

иии) корисници и оператори на електронски комуникациски мрежи и даватели на услуги согласно со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон;

с) воспостави, одржува и ажурира електронска база на податоци што содржи информации од областа на електронските комуникации и да обезбеди информациите да бидат јавно достапни во согласност со правилата за доверливост и прописите за пристап до информациите;

т) соработува со надлежните тела и институции од областа на радиодифузијата и заштитата на конкуренцијата;

ќ) го следи развојот на електронските комуникации;

у) бара податоци и информации од операторите на електронските комуникациски мрежи и давателите на електронски комуникациски услуги;

ф) обезбедува информации за корисниците, операторите и давателите на услуги и меѓународните организации и тела;

х) донесува и спроведува подзаконски акти донесени врз основа на овој закон;

ц) донесува технички прописи врз основа на овој закон;

ч) одобрува употреба на радио и телекомуникациска терминална опрема;

џ) обезбедува операторите на електронски комуникациски мрежи и давателите на електронски комуникациски услуги да се придржуваат кон обврските кои им се дадени во интерес на одбраната, безбедноста и одржувањето на јавниот ред, како и за време на воена и вонредна состојба;

ш) спроведува примена на националните и меѓународните стандарди и технички прописи во областа на електронските комуникации;

аа) учествува во работата на меѓународни организации и здруженија на национални регулаторни тела во областа на електронските комуникации;

бб) ја врши својата работа транспарентно и на недискриминаторски начин, овозможувајќи им на заинтересираните страни да дадат забелешки и коментари во врска со иницијативите, мерките и одлуките на Агенцијата и

вв) спроведува постапка за определување на давател на универзална услуга и склучува договор со истиот, по претходно добиена согласност од министерот надлежен за електронските комуникации.

Член 10

Одговорност за работата на Агенцијата

(1) Агенцијата за својата работа одговора пред Собранието на Република Македонија.

(2) Агенцијата за својата работа е должна до 31 март во тековната година да достави годишен извештај за претходната година до Собранието на Република Македонија.

(3) Годишниот извештај од ставот (2) на овој член особено содржи:

а) извештај за извршени активности на Агенцијата во изминатиот период;

б) годишна програма за работа за претстојниот период;

в) извештај за состојбата на средствата во Фондот за универзална услуга и

г) извештај за извршување на финансискиот план на Агенцијата.

(4) Годишниот извештај на Агенцијата јавно е достапен.

Член 11

Органи на Агенцијата

Органи на Агенцијата се: комисија и директор.

Член 12

Комисија

(1) Комисијата се состои од пет члена вклучувајќи го и претседателот, којшто претседава со состаноците на Комисијата.

(2) Претседателот на Комисијата има заменик кој го избира Комисијата од редот на своите членови.

(3) Претседателот и членовите на Комисијата ги именува Собранието на Република Македонија на предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија.

(4) За претседател и членови на Комисијата можат да бидат именувани лица кои се државјани на Република Македонија и имаат завршено високо образование од областа на електротехничките науки, правото или економијата со работно искуство над пет години и со посебни знаења од областа на електронските комуникации.

(5) Претседателот и членовите на Комисијата се именуваат со мандат од пет години, со тоа што првиот мандат на претседателот е пет години, на двајца членови четири години и на другите двајца членови е три години.

(6) Претседателот и членовите на Комисијата не можат да бидат именувани повеќе од два последователни мандати.

(7) Претседателот или членот на Комисијата се именуваат не подоцна од 60 дена пред истекот на мандатот на нивните претходници.

(8) Ако постапката за именување не е завршена пред истекот на мандатот на претседателот или на членот на Комисијата, претседателот и членовите на Комисијата чии мандати се истечени, ќе продолжат да ја вршат својата функција, но не подолго од шест месеца.

(9) Во текот на времетраењето на својот мандат, претседателот и членовите на Комисијата не можат да бидат: пратеници во Собранието на Република Македонија, членови на Владата на Република Македонија, лица кои извршуваат должности во органите и телата на политичките партии, членови на управни и надзорни органи на јавни претпријатија или членови на друг вид асоцијација на правни и физички лица кои би можеле да доведат до конфликт на интересите.

(10) Претседателот, член на Комисијата, неговиот/нејзиниот брачен другар или невенчан партнер, како и блиски роднини во права линија до второ колено, не можат да имаат дел на акции, директно или индиректно во организации што извршуваат активности што директно спаѓаат под надлежност на Агенцијата.

(11) Ако директорот или член на Комисијата има директен или индиректен приватен интерес во врска со одлучувањето на Агенцијата се должни за тоа да го известат претседателот на Комисијата, по осознавањето за постоењето на таквиот интерес и нема да учествуваат во одлучувањето по тоа прашање.

Член 13

Начин на работа и одлучување на Комисијата

(1) Комисијата се состанува најмалку еднаш месечно. (2) Комисијата на состаноците работи со кворум од тројца членови.

(3) Одлуките на Комисијата се донесуваат со мнозинство гласови од вкупниот број на членови на Комисијата. Во случај кога на состанокот се присутни четири члена и при гласањето се добие еднаков број гласови, за донесена се смета одлуката за која гласал претседателот на Комисијата.

(4) Претседателот на Комисијата ги свикува состаноците на Комисијата, претседава на состаноците на Комисијата и ја претставува и застапува Комисијата, а во случај на негово отсуство или спреченост обврските ги извршува заменикот на претседателот на Комисијата.

(5) За претседател и членови на Комисијата можат да бидат именувани лица вработени во други правни лица, освен во други правни лица кои можат да бидат во конфликт на интересите согласно со овој закон.

(6) Претседателот и членовите на Комисијата имаат право на месечен надоместок и надомест на други трошоци утврдени со Статутот на Агенцијата.

(7) Средствата за месечниот надоместок и на другите трошоци на претседателот и на членовите на Комисијата се обезбедуваат од средствата на Агенцијата утврдени со годишниот финансиски план.

Член 14

Надлежности на Комисијата

Комисијата ги има следниве надлежности:

- а) донесува статут и други акти на Агенцијата;
- б) донесува годишен финансиски план на Агенцијата и завршна сметка;
- в) донесува годишна програма за работа на Агенцијата;
- г) одобрува годишен извештај за работа;
- д) го именува директорот на Агенцијата во согласност со овој закон;
- ѓ) го следи спроведувањето на годишната програма за работа и на други програми и иницијативи на Агенцијата;
- е) решава по жалба во втор степен;
- ж) соработува со други државни органи и институции, органи на единиците на локалната самоуправа и со невладини организации и здруженија на граѓани;
- з) доставува извештаи, препораки и предлози до Собранието на Република Македонија и други државни органи и институции од областа на електронските комуникации и
- с) врши и други работи утврдени со овој закон и статутот на Агенцијата.

Член 15

Разрешување на претседателот и членовите на Комисијата

(1) Собранието на Република Македонија, по предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија, може да го разреши претседателот или член на Комисијата пред истекот на мандатот:

- а) на негово барање;
- б) ако е осуден за кривично дело за коешто е предвидена казна затвор во траење подолго од шест месеци или му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење професија, дејност или должност, во траење подолго од шест месеци и
- в) ако неоправдано отсуствувал од три состаноци на Комисијата едно по друго или вкупно од пет состаноци за време од една година.

(2) Недоставување на годишен извештај за работа на Агенцијата до Собранието на Република Македонија може да биде причина за колективното разрешување на Комисијата.

Член 16

Директор на Агенцијата

(1) Комисијата го именува директорот на Агенцијата по пат на јавен конкурс кој треба да е државјанин на Република Македонија, да има завршено високо образование од областа на електротехничките науки, правото или економијата со работно искуство над пет години и со посебни знаења од областа на електронските комуникации, како и да поседува организациски и раководни способности.

(2) Комисијата е должна да именува директор не подоцна од 30 дена пред истекот на мандатот на неговиот претходник.

(3) Директорот, неговиот брачен другар или невенчан партнер, како и блиски роднини во права линија до второ колено, не можат да имаат дел на акции, директно или индиректно во организации што извршуваат активности што директно спаѓаат под надлежност на Агенцијата.

(4) Директорот е професионално ангажиран во Агенцијата со полно работно време.

Член 17

Надлежности на директорот

(1) Директорот раководи со работата на Агенцијата и е одговорен за законито работење на Агенцијата и ги има следниве надлежности:

- а) да потпишува договори во име на Агенцијата;
- б) да донесува одлуки по прашања за кои не одлучува Комисијата;
- в) предлага акти што ги донесува Комисијата;
- г) дава овластувања во рамките на своите надлежности;
- д) донесува решенија во прв степен;
- ѓ) назначува инспектори за електронски комуникации имајќи ја предвид соодветната и правичната застапеност;
- е) врши и други работи утврдени со овој закон и статутот на Агенцијата;
- ж) донесува акти за спроведување на овој закон и
- з) назначува лица на раководни места во Агенцијата.

(2) Директорот има право да присуствува и учествува на состаноците на Комисијата, без право на глас.

(3) Мандатот на директорот е пет години, со можност за уште еден последователен мандат.

(4) Директорот до Комисијата може да поднесе оставка на својата функција во писмена форма.

(5) Ако мандатот на директорот е завршен а постапката за именување на директор не е завршена, директорот продолжува да ја врши функцијата се додека не се именува директор, но не подолго од шест месеца.

Член 18

Разрешување на директорот

(1) Директорот може да биде разрешен од Комисијата само во следниве случаи:

- а) на негово барање;
- б) во случај на спреченост за вршење на функцијата поради болест подолго од шест месеца;
- в) прифаќање на функција или работа што се неспоиви со неговата функција на директор;
- г) ако е осуден за кривично дело за кое му е изречена казна затвор во траење подолго од шест месеца или му е изречена мерка на безбедност забрана на вршење професија, дејност или должност, во траење подолго од шест месеца;
- д) повреда на одредбите на овој закон или на прописите врз основа на него или
- ѓ) злоупотреба на функцијата.

(2) Директорот против кого е започната постапка за разрешување, претходно се известува за можните сомневања и му се овозможува одбрана пред Комисијата.

Член 19

Организација и вработување во Агенцијата

(1) Со статутот на Агенцијата се уредува внатрешната организација, начинот и условите за вработување во Агенцијата согласно со Законот за работните односи.

(2) За вршење на работите на Агенцијата се формира стручна служба чија внатрешна организација и начин на работа поблиску се уредува со актите за организација и систематизација на работите и задачите.

(3) Одредбите од Законот за државните службеници не се применува на вработените во Агенцијата.

Член 20

Начин на работата на Агенцијата

(1) Агенцијата организира јавни состаноци најмалку два пати годишно со сите заинтересирани страни, со цел да им се овозможи да бидат запознаени со работата на Агенцијата и да им се даде можност да ги изразат нивните ставови и мислења за електронските комуникации.

(2) Агенцијата со статутот поблиску ги утврдува:

- а) постапката за начинот на примање на предлози од заинтересираните страни;
- б) начинот и местото на објавување на своите одлуки и други акти;
- в) начинот на пристап до податоци и информации што Агенцијата е обврзана јавно да ги објави и други податоци и информации и
- г) начинот на соработка со претставници на организации на корисниците на електронски комуникациски услуги.

Член 21

Соработка со други државни органи и тела

(1) Агенцијата при извршувањето на своите функции соработува со други државни органи и тела по прашања кои се во врска со електронските комуникации.

(2) Агенцијата и Комисијата за заштита на конкуренцијата, се должни да разменуваат податоци и информации што им се потребни за вршење на своите надлежности, чиј обем на размена на информации е ограничен на податоци и информации што се соодветни и пропорционални на целите за коишто се разменуваат.

(3) Во имплементацијата на релевантните анализи на пазарот и одредувањето на операторите со значителна пазарна моќ во согласност со овој закон, Агенцијата соработува со Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(4) Агенцијата може да разменува информации со кои располага, со други регулаторни органи, на нивно барање, под услов информациите што се разменуваат да се од надлежност на другите регулаторни органи и да се разменуваат под услови и начин утврдени во ставот (2) на овој член.

(5) Во постапката за доделување на радиофреквенции за вршење на радиодифузна дејност, Агенцијата соработува со Советот за радиодифузија.

Член 22

Хармонизација со ЕУ и друга меѓународна соработка

(1) Агенцијата во својата работа, заради унапредување и развој на пазарот на електронските комуникации во Република Македонија, ги зема предвид препораките на Европската комисија и на Европската унија и најдобрите светски практики.

(2) Агенцијата соработува со државните тела и органи одговорни за хармонизација на националното законодавство со законодавството на Европската заедница и со правилата на Светската трговска организација (СТО).

(3) Агенцијата може да воспостави односи со национални регулаторни тела на други земји надлежни за електронски комуникации и со нив може да склучува договори за соработка.

Член 23

Обезбедување на податоци и информации

(1) Операторите на електронски комуникациски мрежи и давателите на електронски комуникациски услуги се должни на Агенцијата заради извршување на нејзините надлежности да и ги стават на располагање сите информации и финансиски податоци, вклучувајќи и податоци и информации за:

а) опис на функционалните и технички параметри на јавните електронски комуникациски мрежи и/или услуги, начинот на нивна реализација, обезбедување на компатибилни интерфејси и применлива електромагнетна компатибилност и нивното влијание врз безбедноста на луѓето и животната средина;

б) извршена уплата на средства во фондот за универзална услуга и плаќање на надоместоците кон Агенцијата;

в) усогласеност со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и поединечните акти на Агенцијата во случај кога:

- е поднесена жалба,

- Агенцијата има сознанија дека се сторени повреди на одредбите од овој закон или

- Агенцијата по службена должност спроведува постапка за утврдување на усогласеноста на работењето на операторите на електронски комуникациски мрежи и давателите на електронски комуникациски услуги со одредбите на овој закон;

г) процена на барањето за доделување право за користење на ограничените ресурси во согласност со овој закон;

д) компаративни прегледи за квалитетот и цената на услугите кои се од корист за потрошувачите;

ѓ) статистички цели и

е) анализа на пазарот.

(2) Информациите кои ги бара Агенцијата треба да бидат оправдани, засновани на разумна основа и пропорционални на целта за којашто ќе бидат употребени.

(3) Операторите на електронски комуникациски мрежи и давателите на електронски комуникациски услуги се должни на барањето на Агенцијата да обезбедат информации, во обем и во рок утврдени во барањето, без надоместок.

(4) Агенцијата може доверливите информации добиени од друго регулаторно тело, да ги користи само за цели за коишто тие се побарани со почитување на доверливоста на истите.

Член 24

Евиденција и чување на податоци

(1) Агенцијата води евиденција и чува документација која содржи податоци за:

а) оператори и даватели на услуги;

б) корисници на доделени радиофреквенции;

в) корисници на доделени броеви;

г) референтни понуди за интерконекција од операторите и референтна понуда за разврзан пристап на локална јамка (RUO);

д) договори за интерконекција склучени од оператори со значителна пазарна моќ на релевантен пазар на комуникациски услуги врз основа на одобрени референтни понуди;

ѓ) пресметки за надоместоци и трошоци за обезбедување на универзална услуга и

е) други податоци што ќе ги определи Агенцијата.

(2) Агенцијата води евиденција и ја чува документацијата од ставот (1) на овој член во својата информативна база на податоци.

(3) Агенцијата води евиденција и чува податоци за операторите кои се однесуваат на:

а) назив, седиште, број на судска регистрација, ЕДБ, име и адреса на правен застапник за правни лица;

б) нотификација за јавните комуникациски мрежи и/или јавни комуникациски услуги;

в) датумот на почеток, промена или престанок на обезбедување на јавни комуникациски услуги;

г) одлуки за определување на оператори со значителна пазарна моќ на релевантен пазар;

д) исполнување на обврските на операторите што произлегуваат од овој закон и

ѓ) изречени казни за повреда на одредбите од овој закон.

(4) Агенцијата води евиденција и чува податоци за корисниците на радиофреквенции кои се однесуваат на:

а) назив, седиште, број на судска регистрација и ЕДБ за правни лица;

б) име, адреса и единствен матичен број на граѓаните;

в) одобреност за користење на радиофреквенции;

г) исполнување на обврската за плаќање на надоместокот за користење на радиофреквенции;

д) изречени казни за сторени повреди на одредбите од овој закон и

ѓ) други податоци што ќе ги определи Агенцијата.

(5) Агенцијата води евиденција и чува податоци за корисниците на доделени броеви кои се однесуваат на:

а) назив, седиште, број на судска регистрација и ЕДБ и име и адреса на правен застапник за правни лица;

б) решенијата за доделените броеви;

в) исполнување на обврската за плаќање на надоместокот за користење на доделени броеви;

г) изречени казни за сторени повреди на одредбите од овој закон и

д) други податоци што ќе ги определи Агенцијата.

(6) Агенцијата може да обезбеди податоци предвидени со овој член од друг државен орган преку директна компјутерска или електронска врска.

(7) Агенцијата ги чува податоците од ставот (3) на овој член, се додека операторот дава јавна комуникациска услуга во согласност со овој закон, а потоа во архива следните пет години. Агенцијата ги чува податоците од ставовите (4) и (5) на овој член, се додека правното или физичкото лице има право да ја користи радиофреквенцијата или бројот, а потоа во архива следните пет години по истекот на таквите права.

Член 25

Пристап до документацијата на Агенцијата

(1) Документацијата за која Агенцијата води евиденција во базата на податоци согласно со членот 24 на овој закон е јавно достапна освен доверливите податоци, со плаќање на стварни трошоци.

(2) Документацијата од ставот (1) на овој член се однесува на :

а) документи на Агенцијата од членот 24 на овој закон;

б) документација за извршен надзор и контрола;

в) податоци, информации и публикации за коишто Агенцијата смета дека придонесуваат за отворен и конкурентен пазар и

г) друга документација што ќе ја определи Агенцијата.

(3) На јавноста нема да и биде достапна документацијата доколку поинаку не е уредено со овој закон, а се однесува на:

а) акти за лицата вработени во Агенцијата и акти за внатрешната организација и систематизација на Агенцијата;

б) лична и здравствена документација за вработените и друга документација чие откривање би значело нарушување на приватноста;

в) документација што се однесува на одбраната или безбедноста на Република Македонија;

г) податоци обезбедени од контрола и следење на радиофреквенциите од страна на Агенцијата;

д) документи што содржат информации за имотот на операторите на електронски комуникациски мрежи и на давателите на електронски комуникациски услуги;

ѓ) документи за деловни тајни, комерцијални, финансиски или технички информации, на операторите на електронски комуникациски мрежи и на давателите на електронски комуникациски услуги;

е) документи доставени до надлежните судови до завршување на постапката;

ж) документи кои се однесуваат на спорови меѓу операторите на електронски комуникациски мрежи, давателите и корисниците на електронски комуникациски услуги до завршување на спорот;

з) документи во врска со референтните понуди до нивно одобрување од страна на Агенцијата и

с) документи што не се достапни на јавноста по сила на закон.

(4) Агенцијата е должна да ги даде на увид документите од ставот (3) на овој член на барање на судот заради водење на судска постапка.

(5) Агенцијата е должна да достави и/или размени документи со други државни органи што содржат информациите од ставот (3) на овој член на начин со кој ќе се обезбеди доверливост на податоците содржани во нив.

(6) Јавно достапните документи, што содржат информации доставени во врска со ревизија, истрага и распит, не се достапни на јавноста се додека Агенцијата не се произнесе за тоа.

(7) Со статутот на Агенцијата се утврдува обврската на вработените за чување на доверливоста на податоците кои не се јавно достапни.

Член 26

Финансирање, сметководство и ревизија на Агенцијата

(1) Работењето на Агенцијата се финансира од:

а) средства остварени од приходите од надоместоците предвидени со овој закон и

б) донации, заеми и друга финансиска и техничка помош.

(2) Годишен финансиски план на Агенцијата го усвојува Комисијата и го доставува до Собранието на Република Македонија на одобрување. Годишниот финансиски план на Агенцијата содржи податоци за приходите и трошоците, како и ревизорски и финансиски извештаи за претходната година и предвидените капитални и оперативни трошоци за следната година.

(3) Ревизијата ја врши надворешен и независен ревизор.

(4) Агенцијата е должна да води посебно сметководство за средствата во Фондот за универзалната услуга, како и за средствата од работењето на Агенцијата.

(5) Во случај кога надоместоците и другите трошоци утврдени со овој закон, субјектите не ги уплатат на начин и рокови утврдени со овој закон, Агенцијата поднесува барање до Управата за јавни приходи да спроведе постапка за наплата.

Глава трета
ЕЛЕКТРОНСКИ КОМУНИКАЦИСКИ МРЕЖИ
И УСЛУГИ

Член 27

**Обезбедување на електронски комуникациски
мрежи и услуги**

(1) Правните и физичките лица кои градат и/или употребуваат електронски комуникациски мрежи и обезбедуваат услуги за електронски комуникации, се должни да ги исполнуваат условите предвидени со овој и друг закон и прописите донесени врз основа на нив, и да не ги загрозува јавниот ред, животот и здравјето на луѓето, јавната безбедност и одбраната на земјата.

(2) Доколку електронската комуникациска мрежа опфаќа и користење на радиофреквенции, правните и физичките лица од ставот (1) на овој член се должни да обезбедат одобрение за користење на радиофреквенции, согласно со одредбите од Главата шеста на овој закон.

Член 28

Постапка за нотификација

(1) Пред започнување на изградба и/или употреба на јавни електронски комуникациски мрежи и/или обезбедување на јавни електронски комуникациски услуги, менување или прекин во обезбедувањето на јавни комуникациски мрежи и услуги се доставува нотификација до Агенцијата.

(2) Нотификацијата од ставот (1) на овој член особено содржи:

а) име, седиште, единствен даночен број и регистарски број на подносителот на нотификацијата, како и изјава од правен застапник со име, адреса, број за контакт и единствен матичен број;

б) датум на започнување, промена или прекин на работите од членот 27 став (1) од овој закон и

в) сите други податоци што се бараат согласно со прописите донесени врз основа на овој закон.

(3) Кон нотификацијата се приложува:

а) документација со која се докажува точноста и комплетноста на податоците од ставот (1) на овој член и

б) изјава во која се наведува дека податоците се точни, и дека се исполнети условите од ставот (2) точка б) на овој член.

(4) Операторите и давателите на услуги имаат обврска да ја известат Агенцијата за промена на податоците дадени во нотификацијата во рок од 30 дена од денот на настанатата промена.

(5) Агенцијата врши регистрација на операторот или давателот на услуга со запишување во службената евиденција во рок од 15 дена од добивањето на нотификацијата по која ќе му достави писмена потврда за извршена регистрација.

(6) Регистрацијата во Агенцијата не претставува доволен услов за остварување на правата и обврските на операторите или давателите на услуги согласно со овој закон, а потврдата за регистрација издадена од Агенцијата сама по себе не создава права и обврски согласно со овој закон, доколку не бидат исполнети и другите услови предвидени со овој или со други закони.

(7) Агенцијата е должна во рок од 15 дена од добивањето на нотификацијата која не ги содржи сите потребни податоци и документација од ставовите (2) и (3) на овој член, да го известат операторот или давателот на услугата да ја дополни нотификацијата со потребните податоци во рок кој не може да биде пократок од осум или подолг од 30 дена.

(8) Агенцијата со пропис донесен врз основа на овој закон ќе ги пропише содржината и формата на нотификацијата, потребната документација и потврдата за регистрација и истиот е јавно достапен.

Член 29

Изградба и одржување на мрежите за електронски комуникации

(1) Изградбата, одржувањето и работата на јавните комуникациски мрежи и придружната инфраструктура се работи од јавен интерес.

(2) Електронските комуникациски мрежи и придружната инфраструктура, треба да бидат изградени и да работат во согласност со овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон, прописите за просторно планирање и градење, прописите за заштита на животната средина, како и важечката техничка регулатива и стандарди.

(3) Одржувањето на јавните комуникациски мрежи и придружната инфраструктура се врши согласно со прописите од областа на градба на објекти за:

а) довршување и надоградување на постојните средства и опрема за јавни комуникациски мрежи;

б) реконструкција на постојните антенски системи;

в) обнова и реконструкција на постојните објекти на јавните електронски комуникациски мрежи;

г) зголемување на капацитетот на постојните или инсталирање на нови комуникациски системи и јавни пристапни мрежи и

д) проширување на постојните системи за напојување со енергија.

Член 30

Заедничка употреба на објекти и средства

(1) Каде што економичната употреба на просторот, урбанистичкото планирање, заштита на животната средина тоа го бараат, операторите на јавни комуникациски мрежи што имаат право да градат и поставуваат објекти на имот во јавна или приватна сопственост, треба да ги градат и поставуваат на начин со кој ќе се овозможи нивна заедничка употреба.

(2) Операторите на јавни комуникациски мрежи имаат обврска да склучат договори за заедничка употреба на таквите објекти и средства според околностите од ставот (1) на овој член.

(3) Агенцијата ги поттикнува операторите на јавни комуникациски мрежи да постигнат согласност за заедничка употреба на објекти и средства .

(4) За да се обезбеди заедничка употреба на објекти и средства, Агенцијата јавно ги објавува намерите за изградба на јавна комуникациска мрежа или значителен дел од мрежа во согласност со членовите 23 и 25 од овој закон.

(5) Операторот на јавна комуникациска мрежа може да одбие барање за заедничка употреба на неговите комуникациски објекти и средства во следниве случаи, ако:

а) заедничката употреба е технички невозможна или би им нанела штета на интегритетот и безбедноста на мрежата и

б) страната којашто бара заедничка употреба не се согласува да плати надомест за заедничка употреба на објекти и средства.

(6) Во случаи кога операторите на јавни комуникациски мрежи меѓу себе не можат да постигнат согласност, Агенцијата на барање на една од страните поведува постапка согласно со членовите 122 до 133 од овој закон.

(7) Во случаи кога заедничката употреба бара реконструкција на комуникациските објекти и средства, трошоците за реконструкција ги сноси страната која бара заедничка употреба. Во случаи кога операторите не можат да постигнат согласност за висината на надо-

местокот за заедничка употреба на комуникациските објекти и средства, Агенцијата во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на барањето од едната страна ќе одлучи за висината на надоместокот.

Член 31

Употреба на мрежите за сопствени потреби за јавни комуникациски услуги

(1) Правни лица чија основна дејност не е во областа на електронските комуникациски мрежи или услуги, а кои поседуваат комуникациски мрежи за сопствени потреби, се должни да извршат нотификација согласно со одредбите од членот 28 на овој закон, доколку истите ќе се употребуваат за давање на јавни комуникациски услуги.

(2) Правните лица од ставот (1) на овој член, се должни за вршење на јавни комуникациски услуги да основаат друго правно лице или да водат посебно сметководство за приходите остварени од овие активности.

Член 32

Надоместок за надзор на пазарот за електронски комуникации

(1) Операторите на јавни комуникациски мрежи и давателите на јавни комуникациски услуги, плаќаат годишен надоместок за надзор на пазарот на електронски комуникации кој го врши Агенцијата.

(2) Годишниот надоместок од ставот (1) на овој член изнесува најмногу 0,5% од вкупниот годишен приход на операторот или давателот на услуга остварен со употребата на јавни комуникациски мрежи и давањето на јавни комуникациски услуги во текот на претходната календарска година, или пократок дел од годината кога операторот или давателот почнал да работи.

(3) Операторот или давателот на услуги е должен најдоцна до 31 март секоја година на сметка на Агенцијата да го плати годишниот надоместок за надзор на пазарот на електронски комуникации врз основа на претходно доставениот извештај за износот на вкупниот приход од ставот (2) на овој член.

(4) Доколку кај Агенцијата постои основано сомнение за вистинитоста на остварениот годишен вкупен приход, има право на трошок на операторот или давателот да изврши процена на истиот.

(5) Доколку проценетиот вкупен приход значително отстапува од пријавениот вкупен приход, при наплата на годишниот надоместок од ставот (2) на овој член, Агенцијата ќе го задолжи операторот или давателот на услугата да ја плати пресметаната разлика.

(6) Методологијата за пресметување на годишниот надоместок за надзор на пазарот за електронски комуникации ја пропишува Агенцијата со пропис донесен врз основа на закон.

(7) Методологијата за пресметување на годишниот надоместок не смее да ја наруши конкуренцијата или да создаде бариери за пристап на пазарот.

(8) Агенцијата, пред донесувањето на прописот од ставот (6) на овој член, писмено ги известува операторите на јавни комуникациски мрежи и давателите на услуги за можноста до Агенцијата да достават свои мислења и предлози во врска со годишниот надоместок, методот на пресметување и примена. Рокот на доставување на мислењата и предлозите не смее да биде пократок од 15 дена ни подолг од два месеца од денот на приемот на известувањето. Во овој период можат да се водат заемни разговори.

(9) Годишниот надоместок за надзор на пазарот за електронски комуникации се плаќа на сметка на Агенцијата.

Глава четврта ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА УНИВЕРЗАЛНА УСЛУГА

Член 33

Универзална услуга

Универзалната услуга опфаќа:

а) поврзување на крајниот корисник со јавната телефонска мрежа, на негово барање со овозможување пристап до јавните телефонски услуги на определена географска локација, овозможувајќи му појдовни и дојдовни повици во локалниот, националниот и меѓународниот телефонски сообраќај, комуникации преку факсимил и пренос на податоци со брзина од минимум 2400 бит/с;

б) обезбедување достапност на податоците од единствениот телефонски именик и од службата за информации за евиденција на сите телефонски претплатници во Република Македонија, во согласност со членот 34 од овој закон;

в) обезбедување на јавни телефонски говорници од кои е возможно без надомест да се бираат броевите на службите за итни повици, за да се задоволат потребите на крајните корисници од аспект на географска опфатеност со задоволителен број на јавни телефонски говорници, со можност за пристап на корисниците со посебни потреби и со соодветен квалитет на услугата и

г) обезбедување на услови за еднаков пристап и употреба на јавните телефонски услуги од страна на крајните корисници со посебни потреби, вклучувајќи и пристап до броеви на службите за итни повици, достапност на податоците од телефонски именик за сите претплатници во Република Македонија, како и на другите крајни корисници.

Член 34

Служба за информации и единствен телефонски именик

(1) Единствениот телефонски именик за евиденција на сите претплатници во Република Македонија треба да содржи минимум податоци за името и презимето на претплатникот за физичко лице или назив на правното лице, адреса, телефонски број, односно броеви на претплатниците на јавно достапни телефонски услуги, освен оние кои побарале тие податоци да не се објавуваат.

(2) Службата за информации за евиденција на сите телефонски претплатници во Република Македонија треба да располага со минимум податоци за името и презимето на претплатникот за физичко лице или назив на правното лице, адреса, телефонски број, односно броеви на претплатниците на јавно достапни телефонски услуги кои се достапни на барање на заинтересирани лица, освен за претплатниците кои побарале тие податоци да не се објавуваат.

(3) Агенцијата ја пропишува формата и содржината на единствениот телефонски именик, кој може да биде издаден во печатена или електронска форма.

(4) Во единствениот телефонскиот именик, правните лица и физичките лица кои вршат дејност се должни да дадат податоци најмалку еден телефонски број да биде објавен.

(5) Податоците во единствениот телефонски именик за евиденција на претплатниците во Република Македонија треба редовно да се ажурираат, а најмалку еднаш годишно. Податоците што ги води службата за информации треба да се ажурираат најмалку еднаш месечно.

(6) Операторите што вршат јавна телефонска услуга, се должни, податоците за своите претплатници, да им ги достават на давателите на универзална услуга, а тие да ги вклучат истите без исклучок во единствениот телефонски именик и во евиденцијата на службата за информации. Давателите на универзална услуга треба веднаш да ја известат Агенцијата, ако некој од операторите не ги достави бараните податоци во кој случај Агенцијата го задолжува операторот да ги достави бараните податоци до давателите на универзалните услуги во определен рок.

Член 35

Обезбедување на универзална услуга

- (1) Агенцијата определува еден или повеќе даватели на универзална услуга.
- (2) За определување на даватели на универзална услуга, Агенцијата може да покрене постапка за објавување на јавен тендер за избор на еден или на повеќе даватели на универзална услуга.
- (3) При определувањето на даватели на универзална услуга, Агенцијата мора да ги земе предвид резултатите од работењето и принципите на објективност и транспарентност.
- (4) Кога определени услуги во рамките на универзалната услуга не се доволно застапени или воопшто не се застапени, Агенцијата може да спроведе тендерска постапка за избор на давател на тие услуги. Доколку тендерот не успее, Агенцијата може да определи давател на универзална услуга, откако им била дадена можност на заинтересираните страни да се произнесат за постапката за назначување на давател на универзална услуга.
- (5) Агенцијата ја пропишува тендерската постапка со претквалификација, преку објективни и транспарентни критериумите за избор на давател на универзална услуга кои особено се однесуваат на:
 - а) подготвеноста на давателот на услугата да обезбеди универзална услуга во определена област за периодот дефиниран во тендерската документација и
 - б) висината на потребните средства за обезбедување на услугата и соодветниот нето трошок за тоа обезбедување, и соодветниот износ на надомест од фондот за универзална услуга што го бара операторот за да ја спроведе примената на универзална услуга.
- (6) Агенцијата склучува договор со давателот на универзалната услуга по завршената тендерска постапка и по претходно добиена согласност од министерот надлежен за електронските комуникации.
- (7) Агенцијата континуирано го следи работењето на давателот на универзална услуга, а давателот е должен да достави податоци за своето работење, најмалку еднаш во годината до Агенцијата.

Член 36

Цени и општи услови

- (1) Агенцијата го следи нивото и промените на цените на услугите опфатени во универзалната услуга.
- (2) Агенцијата може да бара цените на поединечните услуги што се опфатени во универзалната услуга да мораат да бидат еднакви на целата територија на Република Македонија.
- (3) Давателите на универзална услуга можат да понудат посебни цени или пакети, за претплатници со статус на социјален случај и/или претплатници со посебни потреби согласно со закон што се разликуваат од цените кои се однесуваат на другите претплатници.
- (4) Давателите на универзална услуга се должни да ги утврдат цените и општите услови за плаќање така што претплатниците на определени услуги што се обезбедуваат како универзална услуга не се должни да платат за услугите што не се неопходни или не се бараат за обезбедување на овие услуги.
- (5) Формирањето на цените за универзална услуга треба да е во согласност со режим на ограничување на цени според методологијата што ја пропишува Агенцијата.
- (6) Давателот на универзална услуга е должен на своите претплатници да им обезбеди можност за ограничување на користење на услугите, како селективна забрана за појдовни повици како и детална сметка за услугите, бесплатно и можност за плаќање однапред за пристап и користење на услугата.

Член 37

Квалитет на универзалната услуга

(1) Агенцијата ги пропишува техничките барања за квалитетот на универзалната услуга, техничките параметри и нивно мерење, како и минималните услови за квалитет.

(2) Давателите на универзална услуга се должни најмалку еднаш годишно да објавуваат податоци за квалитетот на универзалната услуга.

(3) Агенцијата го следи квалитетот на универзалната услуга и по потреба презема соодветни мерки согласно со овој закон.

(4) Ако Агенцијата основано се сомнева во вистинитоста на податоците од ставот (2) на овој член, таа може по службена должност да спроведе постапка на ревизија преку независно друштво за ревизија на трошок на давателот на универзалната услуга.

(5) Ако измерените вредности на техничките параметрите за квалитет за одреден давател на универзална услуга не ги постигнат граничните вредности најмалку три пати по ред, Агенцијата може да започне постапка за отповикување на постојниот и да определи нов давател на универзална услуга.

Член 38

Надоместок за обезбедување на универзална услуга

(1) Давателот на универзална услуга има право на надоместок, доколку обезбедувањето на услугите од членот 33 став (1) и членот 36 став (3) на овој закон создава непредвидени трошоци. Ако Агенцијата утврди дека постојат такви трошоци, ќе ги пресмета како нето трошоци за обезбедување на конкретната универзална услуга и доколку Агенцијата смета дека тоа е неправеден товар врз давателот на универзалната услуга.

(2) Надоместокот од ставот (1) на овој член не смее да ги надмине реалните трошоци за обезбедување на универзалната услуга.

(3) Реалните трошоци од ставот (2) на овој член се пресметуваат како разлика меѓу реалните трошоци за обезбедување на универзалната услуга и трошоците кои давателот на универзалната услуга би ги имал кога не би бил давател на универзална услуга, при што се земаат предвид поволностите што ги има давателот на услуга што произлегуваат од обезбедувањето на универзалната услуга, вклучувајќи ги и нематеријалните поволности.

(4) Агенцијата го пропишува методот на пресметување на реалните трошоци и нематеријалните поволности што треба да се земат предвид при пресметувањето на реалните трошоци за обезбедување на универзална услуга, при што ги зема предвид препораките на Европската унија за универзална услуга.

(5) Давателот на универзалната услуга е должен да води посебно сметководство за трошоци за обезбедување на универзалната услуга.

(6) Давателот на универзална услуга е должен до Агенцијата да достави до 31 мај во тековната година податоци за реалните трошоци, ревидирана завршна сметка и податоци што биле користени во пресметката на реалните трошоци за обезбедување на универзалната услуга за претходната година, или во спротивно ќе го загуби правото да бара надоместок на реалните трошоци.

(7) Агенцијата ангажира друштво за ревизија што ќе ја потврди завршната сметка и податоците од ставот (6) на овој член по спроведена ревизија.

(8) Агенцијата ја потврдува пресметката на реалните трошоци за обезбедување на универзална услуга. Ако давателот на универзална услуга бил избран на јавен тендер, Агенцијата во процената ќе ги земе предвид трошоците за обезбедување на универзалните услуги што ги доставил тој давател на услуга на јавниот тендер. Агенцијата ќе ја прифати разликата во трошоците, само во случаите кога условите за време на јавниот тендер се смениле и кога давателот на универзална услуга ја докажал пред Агенцијата оправданоста

на отстапувањето на објективна и транспарентна основа. Агенцијата јавно ги објавува резултатите од пресметката на трошоците и ревизијата на податоците доставени од давателот на универзална услуга.

(9) Директорот на Агенцијата донесува решение со кое се утврдува висината на надоместокот, односно решение со кое врз основа на пресметките утврдува дека давателот на универзалната услуга нема право на надомест или има право на помал надоместок за реалните трошоци од оној што го предложил давателот.

(10) Против решението од ставот (9) на овој член, давателот на универзалната услуга може да поднесе жалба до Комисијата, жалбата не го одлага извршувањето на решението.

Член 39

Финансирање на универзалната услуга

(1) Средствата за надоместување на реалните трошоци за вршење на универзалната услуга се обезбедуваат од оператори кои поседуваат јавни комуникациски мрежи и/или даваат јавни комуникациски услуги на територијата на Република Македонија и од тоа остваруваат минимум бруто-приход што го утврдува Агенцијата со подзаконски акт.

(2) Агенцијата ги утврдува износите на средства согласно со ставот (1) од овој член, кои не смеат да бидат повисоки од 1% од вкупниот приход што се остварува со вршење на работа со јавни комуникациски мрежи и давање комуникациски услуги, од страна на сите оператори што подлежат на обврска за плаќање на средства според ставот (1) од овој член.

(3) Операторите се должни да ги уплатат средствата од ставот (1) на овој член на посебна сметка на Агенцијата во рок и износ утврдени со одлука на Агенцијата најдоцна до 30 април во тековната година за претходната година.

(4) До 31 март секоја година операторите доставуваат податоци до Агенцијата за остварените приходи од вршење на работи со јавни комуникациски мрежи и давање комуникациски услуги во Република Македонија во претходната година. Ако операторот не го стори тоа, Агенцијата ќе ги користи податоците за вкупните приходи на операторот од претходната година дадени во годишниот извештај доставен до Агенцијата врз основа на податоците што операторот ги доставил до Агенцијата.

(5) Ако Агенцијата основано се сомнева во вистинитоста на податоците доставени од операторот, Агенцијата или ревизор овластен од Агенцијата може да ги прегледа податоците и да го утврди приходот земјаќи ги предвид трошоците на операторот. Ако проценетиот приход значително се разликува од податоците за приходот од ставот (4) на овој член Агенцијата во својата пресметка го зема предвид утврдениот приход.

(6) Агенцијата врши исплата од сметката за надоместоците за универзална услуга на годишна основа на секој давател на универзална услуга во износ на утврдените реални трошоци за обезбедување на универзалната услуга.

(7) Сметката за надоместоците за универзална услуга треба да се ревидира годишно од независен ревизор овластен од Агенцијата.

(8) Комисијата поднесува годишен извештај до Собранието на Република Македонија, кој содржи:

а) финансиски извештај и извештај од годишната ревизија на сметката за надоместокот за универзална услуга и

б) податоци во согласност со правилата за доверливост на податоците за деловните субјекти, во врска со пресметаните реални трошоци за обезбедување на универзална услуга, нематеријалните поволности земени предвид при пресметката на реалните трошоци и за надоместокот на тие трошоци.

Глава петта
ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА КОНКУРЕНЦИЈА

Член 40

Оператори со значителна пазарна моќ

(1) Оператор на јавна комуникациска мрежа или давател на јавна комуникациска услуга се смета дека поседува значителна пазарна моќ на релевантен пазар на јавни комуникациски мрежи или услуги, во определено географско подрачје, доколку има моќ и капацитет самостојно или заедно со други оператори или даватели на услуги да дејствува независно од конкурентите и корисниците на тој пазар во однос на цените или понудата.

(2) Доколку два или повеќе оператори работат на релевантен пазар чија структура им овозможува координирани ефекти или паралелни активности, тие можат да бидат третираани како оператори кои заеднички поседуваат значителна пазарна моќ на релевантен пазар, дури и во отсуство на структурни или други врски меѓу нив.

(3) Ако еден оператор или давател на услуга има значителна пазарна моќ на релевантен пазар, тој ќе се смета дека има значителна пазарна моќ и на друг близок пазар, доколку врските меѓу двата пазара се такви што дозволуваат пазарната моќ од едниот пазар да се префрли на другиот пазар.

(4) При процената дали еден оператор има значителна пазарна моќ на релевантен пазар, Агенцијата ги има предвид следниве критериуми:

а) уделот што операторот го има на релевантен пазар и промените на неговиот удел на пазарот со текот на времето;

б) ограничувањата за влез на релевантниот пазар и нивниот ефект врз потенцијалната конкуренција;

в) ефектот на куповната моќ на големите корисници врз операторот;

г) еластичноста на побарувачката;

д) степенот на развој на релевантниот пазар;

ѓ) технолошките предности;

е) развојот на продажната и дистрибутивната мрежа;

ж) економиите на обем или економиите на интеграција;

з) степенот на вертикална интеграција;

с) степенот на диференцијација на производите или

и) пристап до финансиски ресурси.

(5) При вршењето на процена дали два или повеќе оператори заеднички имаат значителна пазарна моќ на релевантен пазар, Агенцијата ги има предвид следниве критериуми:

а) нивото на концентрација на пазарот, распределбата на пазарните удели и нивните промени со текот на времето;

б) ограничувања за влез на релевантниот пазар и нивното влијание врз потенцијалната конкуренција;

в) ефектот на куповната моќ на големите корисници врз операторот;

г) транспарентноста на релевантниот пазар;

д) степенот на развој на релевантниот пазар;

ѓ) хомогеноста на производите;

е) еластичност на побарувачката;

ж) бројот на технички иновации и развој на технологијата;

з) постоењето на достапни (неискористени) средства;

с) постоењето на формални или неформални врски меѓу операторите;

и) казнените механизми што ги применуваат операторите или

ј) постоењето на конкуренција на цени.

(6) При проценувањето на значителната пазарна моќ и применувањето на критериуми од овој член, Агенцијата соработува со органот надлежен за заштита на конкуренцијата.

Член 41

Утврдување на релевантни пазари

(1) Агенцијата може да утврди соодветен производ, услуга или географски пазар, како релевантен на пазарот на електронски комуникации, во согласност со закон со кој се уредува заштитата на конкуренцијата.

(2) Агенцијата при утврдување на производот, услугата или географскиот пазар од ставот (1) на овој член, соработува со органот надлежен за заштита на конкуренцијата.

(3) Доколку Агенцијата, врз основа на анализа на релевантен пазар утврди дека на пазарот нема доволно конкуренција, таа има обврска да одлучи кој или кои оператори имаат значителна пазарна моќ на тој пазар. Пред донесување на одлуката, Агенцијата ќе побара мислење од органот надлежен за заштита на конкуренцијата. Одлуката за определување на оператор со значителна пазарна моќ на релевантниот пазар јавно се објавува.

Член 42

Преиспитување на утврден релевантен пазар

Агенцијата во одредени временски периоди, во соработка со органот надлежен за заштита на конкуренцијата, е должна да го преиспита утврдувањето на релевантен производ, услуга или географски пазар, при што периодот не смее да биде подолг од една година.

Член 43

Обврски на операторите со значителна пазарна моќ

(1) Операторите со значителна пазарна моќ на одреден релевантен пазар, сите оние кои поседуваат повеќе од 10% од уделите или акциите во фирмите кои се оператори со значителна пазарна моќ на определен релевантен пазар (принципали), како и фирмите основани од операторите со значителна пазарна моќ на релевантен пазар, не можат да се здобиваат со сопственост на комуникациски мрежи со кои се намалува конкуренцијата на одреден релевантен пазар и се ограничува изборот на корисниците во однос на определена комуникациска услуга без согласност на Монополската управа, односно на Комисијата за заштита на конкуренцијата по именување на членовите на Комисијата.

(2) Доколку Агенцијата врз основа на анализа на релевантниот пазар утврди дека на тој пазар има доволно конкуренција, односно дека оператор и давател на јавна електронска комуникациска услуга нема моќ и капацитет самостојно или заедно со други оператори или даватели на услуги да дејствува независно од конкурентите и корисниците на тој пазар во однос на цените или понудата, нема да определи ниту еден оператор како оператор со значителна пазарна моќ. Доколку овој пазар не бил конкурентен претходно, Агенцијата е должна да ги отповика сите одлуки за определување на оператори со значителна пазарна моќ на тој пазар.

(3) При отповикување на одлуките од ставот (2) на овој член, Агенцијата ги ослободува и од обврските кои ги имале како оператори со значителна пазарна моќ.

(4) Агенцијата може да спроведе мерки во согласност со овој член, врз основа на претходна консултација со заинтересираните страни и во соработка со Комисијата за заштита на конкуренцијата.

Член 44

Интерконекција и пристап

(1) Операторите на јавни комуникациски мрежи имаат право и обврска меѓусебно да се договараат во врска со интерконекцијата и пристапот.

(2) Операторот на јавна комуникациска мрежа е должен да одговори на барањата за меѓусебно поврзување на сопствената јавна комуникациска мрежа со мрежите на други оператори во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на барањето за интерконекција и пристап.

(3) Операторите со значителна пазарна моќ, одредени со одредбите од Глава петта на овој закон, се должни да ги задоволат барањата за интерконекција или пристап на која било точка во нивните мрежи каде што е технички можно, вклучувајќи и пристап на точки што не претставуваат крајни приклучни точки на мрежата.

(4) За техничките и финансиските прашања на интерконекцијата или пристапот, страните се должни да склучат договор што не смее да биде во спротивност со одредбите на овој закон и одобрените референтни понуди.

(5) Договорите за интерконекција меѓу оператор со значителна пазарна моќ на релевантниот пазар и друг оператор мора:

а) да бидат во писмена форма;

б) да го содржат целосно договорот меѓу страните и

в) да се поднесат до Агенцијата во рок од 15 дена од денот на нивното потпишување.

(6) Договорите за интерконекција мора да бидат јавно достапни, согласно со членот 25 од овој закон.

(7) Агенцијата може да постапи по сопствена иницијатива заради обезбедување на интерконекција.

(8) Страните се должни да ја штитат доверливоста на сите податоци разменети при склучувањето на договори за интерконекција или пристап. Податоците не смеат да се користат за ниедна друга намена или да се пренесуваат на трети лица, на кои таквите информации би им овозможиле конкурентна предност, притоа водејќи сметка за обврските одредени со членовите 45 и 46 од овој закон.

(9) Доколку страните не постигнат договор од ставот (4) на овој член или постигнатиот договор е спротивен на одредбите од овој закон, Агенцијата по барање на едната страна одлучува согласно со одредбите од членовите 122 до 133 на овој закон.

(10) Оператор или давател на услуга, кој бара интерконекција или пристап ги покрива трошоците за воспоставување на интерконекцијата или пристапот, освен во случај кога страните поинаку ќе се договорат.

Член 45

Транспарентност при интерконекција и пристап

(1) Заради обезбедување на транспарентност при интерконекција и пристап, Агенцијата ќе ги задолжи операторите со значителна пазарна моќ на релевантен пазар да објавуваат информации за техничките спецификации, карактеристики на мрежите, условите за користење, цените и други податоци во врска со интерконекцијата и/или пристапот.

(2) Операторите со значителна пазарна моќ на релевантен пазар, се должни во рок од 30 дена од денот на донесувањето на одлука со која се определени за оператори со значителна пазарна моќ да достават до Агенцијата предлог на референтна понуда за интерконекција и референтна понуда за разврзан пристап на локална јамка, која мора да биде доволно детална, за да можат другите оператори што бараат специфична услуга поврзана со интерконекција или пристап на претплатничка линија, да не плаќаат за средствата што не се потребни за бараната услуга.

(3) Референтната понуда за интерконекција и референтна понуда за разврзан пристап на локална јамка мора да содржи опис на услугите што ги нуди операторот со значителна пазарна моќ на релевантен пазар во врска со интерконекција и/или пристап, расчленета на мали составни делови согласно со пазарните потреби и услови, вклучително и цените што се однесуваат на нив. Доколку ваквата референтна понуда не е во согласност со одредбите од овој закон, Агенцијата има право да бара истата да се измени. Операторот со значителна пазарна моќ е должен да постапи по барањето на Агенцијата за измена на предложената референтна понуда во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето.

(4) Референтните понуди од ставовите (2) и (3) на овој член ги одобрува Агенцијата во рок од 30 дена од денот на нивното доставување до Агенцијата, а операторот ја објавува референтната понуда во рок од пет дена од денот на добивањето на одобрение од Агенцијата.

(5) Агенцијата со пропис донесен врз основа на овој закон, ќе пропише ниво на деталност на информациите што ќе бидат објавени од референтните понуди, како и начинот на нивното објавување.

(6) Операторот со значителна пазарна моќ не смее да отстапува од условите во одобрената референтна понуда при склучување на договори за интерконекција и/или пристап.

(7) Агенцијата може да побара од операторите со значителна пазарна моќ, да извршат измена на одобрена референтна понуда, односно да подготват и достават обновени и ажурирани референтни понуди како што налагаат условите на пазарот, односно прописите согласно со овој закон, а операторите можат да го сторат тоа и по нивна сопствена иницијатива.

Член 46

Недискриминација при интерконекција и пристап

(1) Покрај обврските за обезбедување на интерконекција и/или пристап од членовите 44 и 45 на овој закон, Агенцијата ќе го задолжи определениот оператор со значителна пазарна моќ на релевантен пазар да обезбеди еднаков третман за интерконекција и/или пристап.

(2) Со воведувањето на обврската од ставот (1) на овој член, ќе се обезбеди операторот особено да:

а) примени еднакви услови за интерконекција и/или пристап за другите оператори што обезбедуваат исти услуги и

б) обезбеди квалитетни услуги и информации за другите оператори во однос на интерконекцијата и/или пристапот според исти услови, како што тоа го прави за сопствените услуги, или за неговите подружници или партнери.

Член 47

Посебно сметководство

(1) Оператор со значителна пазарна моќ на релевантен пазар е должен да води посебно сметководство за активностите поврзани со интерконекција и/или пристап.

(2) Операторите со значителна пазарна моќ на релевантен пазар се должни на барање на Агенцијата да и достават сметководствена документација, вклучително и податоци за приходите добиени од трети страни.

(3) Агенцијата може да ги објави таквите информации за да придонесе за отворен и конкурентен пазар, истовремено почитувајќи ја доверливоста на добиените информации согласно со прописите за деловна тајна.

(4) Агенцијата може со подзаконски акт подетално да ги уреди прашањата што произлегуваат од спроведувањето на овој член.

Член 48

Контрола на цени и обврски за сметководство на трошоци

(1) Агенцијата може да му наметне на оператор со значителна пазарна моќ на релевантен пазар обврска висината на цените на услугите да бидат базирани на реалните трошоците и контрола на цени, вклучително и обврски дека цените за специфични видови на интерконекција и/или пристап на локална јамка ќе бидат определени според трошоците и карактеристиките и можностите што ќе бидат вклучени во сметководствените системи за трошоци.

(2) Агенцијата ќе ги воведо обврските од ставот (1) на овој член, доколку смета дека врз основа на анализата на пазарот постои недостаток од ефикасна конкуренција, во услови кога операторот претходно вовел многу високи цени или се впушил во експлоатирачко воведување на цени на штета на крајните корисници.

(3) При воведување на обврските од ставот (1) на овој член, Агенцијата му дозволува на операторот разумна стапка на поврат на инвестираните средства, земајќи ги предвид и ризиците што се составен дел од инвестициите.

(4) Сите механизми за поврат на трошоците или методологии за определување на цени што ги пропишува Агенцијата мора да се пресметаат така за да служат за промовирање на ефикасна и одржлива конкуренција и за зголемување на поволностите за корисниците, а Агенцијата може да ги земе предвид цените од споредливи конкуретни пазари и од споредливи оператори.

(5) Операторите со значителна пазарна моќ што подлежат на обврската од ставот (1) на овој член, во врска со цените ориентирани според трошоците, имаат обврска да покажат дека цените се изведени од трошоци и дека во нив е вклучена и стапката за поврат на инвестицијата. При утврдувањето на усогласеноста на оваа обврска, Агенцијата може да користи сметководствени методи кои се независни од оние кои ги користат операторите. Агенцијата може, исто така, да одлучи да побара од операторот да ги оправда цените и каде што е соодветно да бара од истиот да ги промени цените. Операторот ја носи одговорноста од докажување во постапки покренати согласно со овој член.

(6) Каде што е задолжителна примената на пресметковен систем на трошоци заради контрола на цените, Агенцијата има обврска да обезбеди описот на пресметковниот систем за трошоци да биде достапен за јавноста и истиот да ги прикажува најмалку главните категории според кои се групирани трошоците и правилата што се користат за распределбата на трошоците. Овластен ревизор ја потврдува точноста на пресметковниот систем на трошоци, а изјавата во врска со усогласеноста се објавува еднаш годишно.

Член 49

Регулирање на малопродажни цени

(1) Агенцијата врз основа на анализа на пазарот, може да му наметне на операторот со значителна пазарна моќ на одреден малопродажен пазар кој е наменет за крајните корисници и не е доволно конкурентен, обврски поврзани со регулирањето на малопродажните услуги, доколку се покаже дека големопродажниот регулиран пазар не ги дава очекуваните резултати согласно со целите на овој закон и условите утврдени во договорот за давање на универзална услуга. Обврските од овој член можат да вклучат забрана за:

- а) наплаќање на превисоки цени;
- б) вршење опструкции за влез на пазарот;
- в) ограничување на конкуренцијата со воспоставување на високи или ниски цени;
- г) давање на неоправдани предности на определени крајни корисници и
- д) разумни пакети со определени услуги.

(2) Агенцијата може да пропише еден од следниве начини на регулирање на малопродажните цени, кои треба да се пропорционални и оправдани согласно со целите на овој закон, и тоа:

- а) ограничување на малопродажната цена (Price Cap regime);
- б) регулирање на индивидуалните тарифи;
- в) цени ориентирани според трошоци и
- г) определување на цените според цените на споредливи пазари.

(3) Агенцијата може да ја пропишува формата и сметководствената методологија што треба да ја користат операторите, во консултација со операторите.

(4) При усогласувањето со прописите за малопродажната цена или други релевантни контроли на малопродажбата, операторите се обврзани да ги користат неопходните и соодветни системи за сметководство на трошоци утврдени и/или одобрени од Агенцијата.

(5) Усогласеноста на сметководствениот систем за трошоци ја потврдува квалификуван независен ревизор. Агенцијата обезбедува изјавата за усогласеноста да се објавува еднаш годишно.

Член 50

Обврска за обезбедување на минимален пакет на изнајмени линии

(1) Кога Агенцијата ќе утврди врз основа на анализа на пазарот дека пазарот за обезбедување на минимален пакет на изнајмени линии не е доволно конкурентен, може да воведат обврска за операторот со значителна пазарна моќ на релевантниот пазар за изнајмени линии, да обезбеди целосен минимален пакет на изнајмени линии или само дел од него според еднакви и транспарентни услови.

(2) Агенцијата ги пропишува начинот и постапката за обезбедување на минимален пакет на изнајмени линии.

Член 51

Пристап и користење на специфични мрежни средства

(1) Агенцијата може да му наметне обврски на оператор со значителна пазарна моќ на релевантен пазар да ги исполни сите разумни барања за пристап и користење на специфични мрежни елементи и придружни средства.

(2) Агенцијата ја наметнува обврската од ставот (1) на овој член, тогаш кога смета дека одбивањето да се даде пристап или поставувањето на неразумни услови што имаат сличен ефект би можеле да го попречат создавањето на доволно конкурентен пазар на малопродажно ниво или кога тоа не е во интерес за крајните корисници.

(3) При воведувањето на обврската од ставот (1) на овој член врз оператор со значителна пазарна моќ на релевантен пазар, Агенцијата може да воведат дополнителни обврски за да обезбеди праведно, разумно и навремено усогласување со другите обврски, вклучувајќи без никакви ограничувања и обврска за:

- а) давање пристап до специфични мрежни елементи и/или средства, вклучително и неврзан пристап до локални претплатнички линии;
- б) преговарање со добра волја со операторите што бараат пристап;
- в) обезбедување и неповлекување на пристапот до средствата што веќе е даден;
- г) обезбедување посебни услуги при големопродажба за продажба на пазарот за малопродажба;
- д) обезбедување отворен пристап до технички интерфејси, протоколи или други технологии што се незаменливи во интероперативноста на услугите;

ѓ) обезбедување заедничка употреба (колокација) на иста локација или други форми на заедничко користење на средства, вклучително објекти, кабелски канали и антенски столбови;

е) обезбедување услуги потребни на интероперативност на услугите од крајна точка до крајна точка до корисниците, вклучително и средства за интелегентни мрежи или роаинг кај мобилните мрежи и

ж) интерконекција на мрежите.

(4) Доколку Агенцијата треба да ги воведат обврските наведени во овој член, особено при правењето на процена дали таквите обврски се пропорционални со бараните поволности, таа е должна да ги земе предвид следниве фактори:

а) техничката и економската оправданост на користење или инсталација на конкурентна опрема во врска со степенот на развој на пазарот и природата и видот на предложените интерконекција и пристап;

б) техничката и економската остварливост на обезбедувањето на предложениот пристап, во смисла на расположливите капацитети;

в) првичната инвестиција на операторот од ставот (1) на овој член, земајќи ги предвид ризиците што се составен дел на ваквата инвестиција;

г) потребата долгорочно да се заштити конкуренцијата и

д) таму каде што е соодветно, секакви релевантни права од интелектуалната сопственост.

(5) Агенцијата поблиску ги пропишува прашањата од овој член.

Член 52

Избор на оператор и предизбор на оператор

(1) Агенцијата им наметнува обврска на операторите со значителна пазарна моќ на соодветниот пазар за пристап и користење на јавна телефонска мрежа на фиксна локација, да им овозможат на своите претплатници пристап до услугите на секој оператор со кој имаат интерконекција за јавни телефонски услуги:

а) врз основа на поединечен повик со користење на префиксот на избраниот оператор и

б) со предизбор на операторот, кој може да биде прескокнат во текот на кој било повик со методот од точката а) на овој став.

(2) Агенцијата може, врз основа на барање на корисник, да бара од операторите со значителна пазарна моќ на други јавни комуникациски мрежи да им овозможат на своите претплатници да направат избор на оператор или предизбор на оператор на јавни комуникациски мрежи и услуги.

(3) Агенцијата ги проценува барањата на претплатниците од ставот (2) на овој член согласно со постапката за анализа на пазарот.

(4) Операторите се должни да утврдат цени дефинирани според трошоците за пристап и интерконекција во врска со избор на оператор и предизбор на оператор на јавни комуникациски мрежи и услуги.

(5) Операторите од ставот (4) на овој член можат да наплатат од претплатниците или од операторите само еднократна сума за покривање на трошоците за обезбедување на предизбор на оператор.

(6) Агенцијата поблиску ги пропишува прашањата од овој член.

Член 53

Соработка со органот надлежен за заштита на конкуренцијата

(1) Во рамките на своите надлежности, Агенцијата врши надзор и контрола на примената на одредбите од овој закон со кои се уредува конкуренцијата и усогласеноста со обврските што со одлука им се наметнати на операторите со значителна пазарна моќ.

(2) При извршувањето на својата функција на надзор и контрола, Агенцијата соработува со комисијата одговорна за заштита на конкуренцијата.

Глава шеста

РАДИОФРЕКВЕНЦИСКИ СПЕКТАР

Член 54

Управување со радиофреквенцискиот спектар

(1) Радиофреквенцискиот спектар е ограничен природен ресурс.

(2) Државните органи, согласно со меѓународните прописи што се применуваат во Република Македонија, обезбедуваат ефикасно и непречено користење на радиофреквенцискиот спектар и ги обезбедуваат правата на Република Македонија во орбиталните позиции.

(3) Агенцијата планира, управува, врши надзор и контрола на користењето на радиофреквенцискиот спектар, согласно со овој закон, вклучувајќи:

а) намена, доделување, евидентирање, мониторинг, надзор и контрола на радиофреквенциите што ги користат радиостаниците кои работат во Република Македонија на брод или друго пловно средство, воздухоплов или вселенско летало регистрирано во Република Македонија, во согласност со овој закон, важечките меѓународни договори и спогодби, како и прописите донесени врз основа на овој закон;

б) донесување и спроведување на:

1) План за намена на радиофреквенциски опсеци;

2) План за доделување и користење на радиофреквенции и

3) Регистар на доделените радиофреквенции и нивните корисници;

в) редовно ажурирање и објавување на Планот за намена на радиофреквенциските опсеци;

г) вршење мониторинг на радиофреквенцискиот спектар;

д) обезбедување и заштита на националните интереси, безбедност и сигурност поврзани со користењето на радиофреквенцискиот спектар и

ѓ) испитување и откривање на штетни пречки, преземање на мерки за обезбедување непречена работа на радиокомуникациските системи, како и други мерења за управување и контрола на радиофреквенцискиот спектар.

Член 55

План за намена на радиофреквенциски опсеци

Планот за намена на радиофреквенциските опсеци, што го донесува Агенцијата, се подготвува согласно со меѓународните акти од областа на радиокомуникациите.

Член 56

План за доделување и користење на радиофреквенции

(1) Планот за доделување и користење на радиофреквенции, што го донесува Агенцијата, е во согласност со Планот за намена на радиофреквенциските опсеци, во чиј состав се плановите за доделување и користење на радиофреквенциите по одредени радио служби.

(2) Со Планот за доделување и користење на радиофреквенции поблиску се одредуваат условите и начинот на користење на радиофреквенциите во одредени радиофреквенциски опсези.

(3) При донесување на Планот за доделување и користење на радиофреквенциите, Агенцијата ги координира активностите со:

а) државните органи и институции надлежни за цивилна воздушна пловидба во врска со делот од планот што се однесува на радиофреквенциите што се користат за безбедноста во авиосообраќајот;

б) државните органи надлежни за планирање и управување со радиофреквенции во врска со делот од планот што се однесува на користење на радиофреквенциите за потребите на националната безбедност и одбрана и

в) Советот за радиодифузија во врска со делот од планот што се однесува на радиофреквенциите што се користат во радиодифузијата.

(4) Агенцијата при донесувањето на Планот за намена на радиофреквенциските опсези и Планот за доделување и користење на радиофреквенции ги има предвид потребите за национална безбедност и одбрана, заштитата од природни и други елементарни непогоди и потребите за безбедност во авиосообраќајот.

Член 57

Регистар на доделени радиофреквенции

(1) Агенцијата води Регистар на доделени радиофреквенции што се користат во Република Македонија.

(2) Регистарот на доделени радиофреквенции содржи податоци за физички и правни лица на кои им се доделени радиофреквенции, со исклучок на радиофреквенциите што се користат за потребите за национална безбедност и одбрана и за заштита од природни и други елементарни непогоди.

(3) Агенцијата редовно го ажурира Регистарот на доделени радиофреквенции.

(4) Агенцијата ќе овозможи делови од Регистарот на доделени фреквенции да бидат достапни за јавноста.

Член 58

Користење на радиофреквенции

(1) Физички и правни лица можат да користат радиофреквенции само врз основа на одобрение за користење на радиофреквенции издадена од Агенцијата (во натамошниот текст: одобрение).

(2) Доколку радиофреквенциите се користат во спротивност на овој закон и подзаконските акти без важечко одобрение, Агенцијата ќе преземе соодветни мерки во согласност со овој закон.

(3) Одобрение не се издава за радиофреквенции што се користат согласно со Планот за намена на радиофреквенциските опсези за потребите на националната безбедност и одбрана.

(4) Определени радиофреквенции можат да се користат без одобрение согласно со прописите донесени врз основа на овој закон, како и на меѓународните правила и прописи што ги прифатила Република Македонија.

Член 59

Издавање на одобрение

(1) Агенцијата издава одобрение според Планот за доделување и користење на радиофреквенции во постапка утврдена со членот 60 од овој закон или преку постапка на јавен тендер, утврдена со членовите 61 до 68 од овој закон.

(2) Агенцијата спроведува постапка на јавен тендер , во случај на ограничени ресурси на радиофреквенции и ако ефикасното користење на доделените радиофреквенции може да се обезбеди единствено преку ограничување на бројот на одобренја.

(3) Агенцијата издава одобрение за користење на радиофреквенции за радиодифузија по претходно донесена одлука за доделување на дозвола за вршење на радиодифузна дејност од Советот за радиодифузија и објавени во “Службен весник на Република Македонија”.

Член 60

Постапка за издавање на одобрение

(1) Агенцијата издава одобрение врз основа на барање за издавање на одобрение кое треба да ги содржи следниве податоци:

- а) име, адреса и единствен матичен број на граѓаните;
- б) назив, седиште, даночен број и број на регистрација, регистарски број и изјава за законски застапник за правни лица;
- в) образложение за потребите и намената за користење на радиофреквенциите и
- г) техничко решение, со податоци за: географска област на користење, метод на пресметка на пропација и одредување на сервисна зона, геодетски податоци за локација на предавателот, моќност, модулација и вид на радиоемисија, предвиден антенски систем и радиоопрема.

(2) Агенцијата е должна да издаде одобрение во рок од 42 дена од датумот на поднесување на барањето.

(3) Агенцијата ќе го одбие барањето, доколку утврди дека:

- а) на барателот му било одземено одобрението по негова вина во последните пет години;
- б) доделувањето на радиофреквенциите не е во согласност со ефикасното користење на радиофреквенцискиот спектар или
- в) работата на радио уредите би предизвикала штетни пречки врз работата на други радио уреди и опрема, приемници или електрични или електронски системи.

Член 61

Добивање на мислење од заинтересирани страни

(1) Доколку Агенцијата смета дека постои зголемен интерес за определени радиофреквенции што би можело да ја надмине расположивоста на радиофреквенцискиот опсег и со тоа да се попречи ефикасното користење на радиофреквенциите, ќе побара мислење од заинтересираните страни во врска со условите за користење на истите.

(2) Доколку заинтересираната страна бара за доделување на определени радиофреквенции да се спроведе постапка на јавен тендер, Агенцијата ќе упати јавен повик со кој, за тоа ќе побара мислење и од другите заинтересирани страни, како и за висината на пазарната вредност на радиофреквенциите, во рок кој не може да биде пократок од 30 дена.

(3) Агенцијата е должна да ги држи во тајност добиените мислења од заинтересираните страни кои се однесуваат на висината на пазарната вредност на радиофреквенциите.

(4) Доколку Агенцијата, врз основа на добиените мислења од заинтересираните страни, утврди дека определените радиофреквенции не се доволни за сите заинтересирани страни, таа е должна да спроведе постапка на јавен тендер за доделување на определените радиофреквенции.

Член 62

Спроведување на постапка на јавен тендер

(1) Агенцијата спроведува постапка на јавен тендер преку посебна комисија во која можат да бидат вклучени и лица кои не се вработени во Агенцијата без конфликт на интереси.

(2) Агенцијата со одлука распишува јавен тендер која содржи:

а) намената на радиофреквенциите што се предмет на јавниот тендер, радиокомуникациските услуги што треба да се обезбедат и областите или локациите каде што ваквите радиофреквенции треба да се користат;

б) услови, барања и квалификации што треба да ги исполнат понудувачите, кои мораат да бидат во согласност со законската регулатива и прописите за просторно планирање;

в) критериуми за избор на најдобра понуда, начинот на нивна примена и други можни ограничувања што треба да се земат предвид при оценувањето на понудите;

г) почетен износ на пазарната вредност на радиофреквенциите, како еднократен надоместок за добивање на одобрение за користење на радиофреквенциите, како ограничен природен ресурс;

д) рок и начин на поднесување на понудите;

ѓ) адреса, место, датум и време на јавното отворање на понудите;

е) место, време и лице за контакт од кого заинтересираните страни можат да ја добијат тендерската документација, цената на тендерската документација и начинот на плаќање за истата;

ж) лице за контакт од кого понудувачите можат да добијат дополнителни информации и

з) рок во кој понудувачите ќе бидат известени за донесената одлука.

(3) Агенцијата е должна да бара согласност од Владата на Република Македонија за почетниот износ на надоместокот од ставот (2) точка г) на овој член.

(4) Агенцијата ги објавува одлуките од ставот (2) на овој член во “Службен весник на Република Македонија”.

Член 63

Рок за поднесување на понуди

(1) Рокот за поднесување на понуди не смее да биде пократок од 30 дена, ниту подолг од 90 дена од денот на објавувањето на одлуката за распишување на јавен тендер согласно со членот 62 од овој закон.

(2) Агенцијата нема да ги прифати понудите, измените или дополнувањата на истите, што пристигнале по истекот на рокот од ставот (1) на овој член.

(3) Доколку понудите од ставот (2) на овој член се испратени по пошта, тие мораат да му бидат вратени на испраќачот запечатени без претходно да се отворат.

(4) Агенцијата е должна да ги чува во тајност листата на понудувачите и поднесените понуди до истекот на рокот од ставот (1) на овој член.

Член 64

Тендерска документација

Агенцијата е должна во тендерската документација да ги појасни сите клаузули од одлуката за распишување на јавен тендер, наведувајќи ги критериумите за избор, како и дополнителна документација што мора да се обезбеди за понудите да се сметаат за прифатливи.

Член 65

Постапка за јавно отворање на понуди

- (1) Отворањето на понудите е јавно.
- (2) Комисијата од членот 62 став (1) на овој закон води записник за постапката на отворање на понудите, кои покрај другото мораат да содржат архивски број на понудата и доколку тендерот е анонимен, податоци за називот или шифрата на понудувачот и понудената цена.
- (3) Во текот на целата постапка треба да се води сметка деловните тајни на понудувачите да не бидат објавени.
- (4) На јавното отворање се утврдува дали понудите ги содржат сите потребни документи според тендерската документација, но притоа не се разгледува содржината на поднесената документација.
- (5) Само понудите што се доставени во утврдениот временски рок и кои се правилно комплетирани и означени ќе бидат отворени.
- (6) Јавниот тендер е успешен, доколку е примена најмалку една навремена и правилна понуда што ги исполнува тендерските услови.
- (7) Во одлуката за јавен тендер, Агенцијата може да утврди дека јавниот тендер се смета за успешен, доколку е примен друг минимален број на понуди кои ги исполнуваат тендерските услови.

Член 66

Разгледување и оценување на понуди

- (1) По завршувањето на јавното отворање на понудите, Комисијата од членот 62 став (1) на овој закон прво утврдува дали сите документи од понудата ги исполнуваат тендерските услови и дали истите се во согласност со закон.
- (2) Комисијата од членот 62 став (1) на овој закон ќе ги отфрли од натамошната постапка понудите што не се во согласност со закон и тендерската документација.
- (3) По прегледувањето и оценувањето на примените понуди, Комисијата од членот 62 став (1) на овој закон подготвува извештај во кој ги презентира оцените на понудите и прави ранг-листа на понудите според исполнувањето на условите од тендерската документација.
- (4) Комисијата од членот 62 став (1) на овој закон при прегледот и оценувањето на понудите мора да ги земе предвид само оние критериуми за избор на најповолен понудувач што се утврдени со закон и со одлуката од членот 62 став (2) на овој закон и тендерската документација, а особено оние што овозможуваат поефикасно користење на радиофреквенцискиот спектар и унапредување и заштита на конкуренцијата.
- (5) Доделувањето на фреквенции од опсегот наменет за радиодифузна дејност се врши по пат на јавен тендер кој го распишува и спроведува Советот за радиодифузија согласно со Законот за вршење радиодифузна дејност. Комисијата од членот 62 став (1) на овој закон ќе се осврне само на прашањата кои се во нејзина техничка надлежност согласно со овој закон.
- (6) Сите квалификувани понудувачи што ги исполнуваат условите од тендерот имаат статус на заинтересирани страни.
- (7) Комисијата од членот 62 став (1) на овој закон по приемот на понудите и во согласност со извештајот на комисијата за тендери ќе издаде едно или повеќе одобренија за користење на радиофреквенции не подоцна од 60 дена од истекот на временскиот рок за доставување на понуди и истовремено да ја информира јавноста за нејзината одлука.
- (8) Комисијата од членот 62 став (1) на овој закон може да ја прекине постапката за издавање или измена на одобрувањата за радиофреквенција, доколку се бара дополнителна хармонизација, испитување или друга активност согласно со актите на меѓународното право применливи во Република Македонија.

Член 67

Содржина на одобрението за користење на радиофреквенции

(1) Одобрението за користење на радиофреквенции содржи:

- а) податоци за носителот на одобрението за користење на радиофреквенции;
- б) доделени радиофреквенции;
- в) локација и област на покриеност;
- г) времетраење на важноста на одобрението за користење на радиофреквенции и
- д) услови што треба да се исполнат при користење на доделените радиофреквенции.

(2) Одобрението за користење на радиофреквенции во радиодифузната служба ќе содржи покрај податоците од ставот (1) на овој член и назив за идентификација во етерот.

(3) Корисниците на радиофреквенции се должни да ја известат Агенцијата за промените во податоците споменати во ставот (1) точка а) од овој член, во рок од 30 дена од денот на настанувањето на тие промени.

Член 68

Услови за користење на доделените радиофреквенции

(1) Условите што треба да се исполнат при користење на радиофреквенции се применуваат и кај електронските комуникациски услуги или видови на електронски комуникациски мрежи за кои можат да се користат доделените радиофреквенции.

(2) Агенцијата во одобрението за користење на радиофреквенции ги вклучува условите со кои се определуваат:

а) мерки за обезбедување на ефикасна употреба на радиофреквенции, вклучително и барања во врска со покриеноста или јачината на сигналот, таму каде што тоа е соодветно;

б) технички и оперативни услови неопходни за избегнување на штетна интерференција и ограничување на изложувањето на јавноста на електромагнетни зрачења;

в) времетраење на правото за користење на радиофреквенции;

г) трансфер на сопственоста на правата за користење на радиофреквенции и условите за таков трансфер;

д) плаќање на надоместоци;

ѓ) дополнителни обврски преземени од избраниот понудувач за време на учеството во јавниот тендер (на пример, во врска со динамиката на изградба на електронска комуникациска мрежа, програмска содржина итн.) и

е) обврски во однос на акти од меѓународното право применливо во Република Македонија во врска со радиофреквенциите.

Член 69

Времетраење на важноста на одобрението

(1) Агенцијата издава одобрение за користење на радиофреквенции за време не подолго од десет години.

(2) Агенцијата издава одобрение за користење на радиофреквенции за воздухоплови и пловни објекти со важност до престанокот на нивната употреба.

(3) Агенцијата издава одобрение за користење на радиофреквенции наменети за испитувања, мерења и атестирање на радиокомуникациска опрема за ограничена област на покриеност за време не подолго од 90 дена.

(4) Агенцијата издава одобрение за користење на радиофреквенции наменети за посебни настани за време не подолго од 60 дена.

Член 70

Продолжување на важноста на одобрението

(1) Одобрението може да се продолжи на барање на носителот на истото, доколку се исполнети условите за користење на радиофреквенциите.

(2) Барањето за продолжување на важноста на одобрението се доставува до Агенцијата, во рок не пократок од 30 и не подолг од 90 дена, пред истекот на неговата важност.

(3) Во случај на продолжување на важноста, Агенцијата издава ново одобрение, за време не подолго од десет години.

(4) Важноста на одобренијата за користење на радиофреквенции наменети за испитувања, мерења и атестирање на радиокомуникациска опрема и за користење на радиофреквенции наменети за посебни настани не може да се продолжува.

Член 71

Пренос на одобрението

(1) Правото за користење на радиофреквенциите не може да се пренесе или отстапи на друго правно или физичко лице без претходна согласност од Агенцијата за што се поднесува писмено барање.

(2) По барањето согласно со ставот (1) од овој член, Агенцијата утврдува дали физичкото или правното лице на кое се предлага да се пренесе или отстапи правото на користење на радиофреквенции ги исполнува сите услови утврдени со овој закон и важечките прописи на Агенцијата, како и дека предложениот пренос нема да ја наруши конкуренцијата или да ја попречи безбедната, сигурната и ефикасна употреба на радиофреквенцискиот спектар.

(3) Во случај на фреквенции што се користат за радиодифузија, се бара претходна согласност од Советот за радиодифузија.

Член 72

Измена на одобрението

(1) Агенцијата може по службена должност да го измени одобрението, доколку:

а) се измени Планот за намена на радиофреквенциските опсези, Планот за доделување и користење на радиофреквенции или прописите за условите за користење на радиофреквенциите;

б) постои јавен интерес што не може да се задоволи на поинаков начин;

в) измената се бара заради ефикасно користење на радиофреквенцискиот спектар во корист на јавноста;

г) штетната интерференција не може да се избегне на друг начин или

д) измената се бара со актите на меѓународното право применливи во Република Македонија.

(2) Во случаите согласно со ставот (1) од овој член, Агенцијата издава ново одобрение во кое е содржана измената, која треба да предвидува разумен временски период во текот на кој носителот мора да ја прилагоди употребата на радиофреквенциите и да ја усогласи со новото одобрение.

(3) Во одредени случаи согласно со ставот (1) од овој член, Агенцијата може целосно да го отповика одобрението и да издаде ново одобрение за користење на радиофреквенции со нова содржина.

(4) Носителот на одобрението на своја сметка ќе ја приспособи работата според измените во новото одобрение за користење на радиофреквенции.

(5) Агенцијата може, по исклучок, да ја продолжи важноста на одобрението за користење на радиофреквенции, доколку трошоците за приспособување непропорционално ги надминуваат поволностите што ги сноси носителот на одобрението.

(6) Корисниците на радиофреквенции чие одобрение се менува, имаат право на доделување на други соодветни радиофреквенции, доколку причините за измените или поништувањето не се предизвикани од нив.

(7) Доколку измените се на барање на носителот, ново одобрение може да се издаде според условите на овој закон и на начин со кој не се загрозуваат правата на другите корисници на радиофреквенции.

Член 73

Отповикување на одобрението

(1) Агенцијата може да отповика одобрение за користење на радиофреквенција на предлог на страната на која е издадено или по службена должност.

(2) Агенцијата е должна по службена должност да покрене постапка за отповикување на одобрението за користење на радиофреквенции за радиодифузија, доколку ова го бара Советот за радиодифузија.

(3) Агенцијата може да отповика одобрение за користење на радиофреквенција на предлог на корисникот на кој му е издадено, доколку ги има исполнето сите обврски согласно со овој закон и условите на одобрението.

(4) Агенцијата го отповикува одобрението за користење на радиофреквенции по службена должност доколку утврди дека:

а) барањето за добивање на одобрение за користење на радиофреквенција содржи неточни податоци;

б) се прекршуваат условите пропишани со овој закон или со одобрението за користење на радиофреквенции;

в) не се отстранети недостатоците што Агенцијата наредила да се отстранат во утврдениот временски рок;

г) не се платени надоместоците за користење на радиофреквенциите пресметани врз основа на прописите, откако Агенцијата претходно издала известување за неизвршено плаќање или

д) на друг начин не може да се избегне штетната интерференција предизвикана од сигналите на радиокомуникациските уреди кон други уреди, приемници или електрични или електронски системи.

(5) Надоместоците што се платени за годината во која е отповикано одобрението не се враќаат.

Член 74

Престанок на важноста на одобрението

(1) Одобренијата за користење на радиофреквенции по сила на закон престануваат да важат:

а) по истекот на временскиот рок за кој истите биле издадени;

б) доколку носителот на одобрението престанал да постои;

в) доколку носителот на одобрението не започнал да ги користи радиофреквенциите во рок од една година од издавањето на одобрението, освен ако поинаку не е предвидено со истото и

г) со престанок на важење на дозволата за вршење радиодифузна дејност.

(2) За престанок на важноста на одобрението, Агенцијата донесува одлука.

(3) Надоместоците што се платени за годината во која престанало да важи одобрението, не се враќаат.

Член 75

Надоместок за користење на радиофреквенции

(1) Годишниот надоместок за користење на радиофреквенциите е наменет за надзор, следење, мерење на радиофреквенцискиот спектар и покривање на административните трошоци на Агенцијата во врска со нејзините надлежности согласно со членовите 9 и 54 од овој закон.

(2) Сите корисници на радиофреквенции на Агенцијата и плаќаат годишен надоместок за користење на радиофреквенции.

(3) Кога се доделуваат радиофреквенции преку јавен тендер се плаќа дополнителен надоместок што претставува приход на Буџетот на Република Македонија. При утврдување на висината на надоместокот ќе се земат предвид:

а) понудата и побарувачката на фреквенциите објавени во тендерот, состојбата и развојот на радиокомуникациите, поттикнувањето на ефикасна употреба на ограничените ресурси на спектарот и оптималното користење на доделените радиофреквенции и

б) почетниот износ на пазарната вредност на радиофреквенциите и начинот на плаќање се определуваат со одлуката за распишување на јавен тендер.

(4) Надоместокот нема да биде висок до тој степен за да го спречи развојот на пазарната конкуренција и воведување на нови и современи услуги и нема да биде низок до тој степен за да оневозможи ефикасна употреба на спектарот.

(5) Висината на надоместокот за користење на радиофреквенции се утврдува врз основа на следниве критериуми:

- вид на радиослужба,
- доделен радиофреквенциски опсег,
- широчина на доделени радиофреквенциски канали,
- област на покриеност,
- големина на сервисна зона (населено место/број на жители),
- ефективна височина на антената;
- заедничко користење на иста фреквенција или
- комбинација од истите.

(6) Начинот на пресметка на надоместокот од ставот (1) на овој член, се уредува со подзаконски акт донесен од Агенцијата. Висината на надоместокот од ставот (1) на овој член се изразува во бодови. Вредноста на бодот изнесува 1 евро во денарска противвредност, пресметана по средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на плаќањето.

(7) Агенцијата, пред донесувањето или изменувањето на подзаконскиот акт од ставот (6) на овој член, писмено ги известува засегнатите страни за можноста до Агенцијата да достават свои мислења и предлози во врска со донесувањето или изменувањето на подзаконскиот акт. Рокот на доставување на мислењата и предлозите не смее да биде пократок од 15 дена ниту подолг од 30 дена од денот на приемот на известувањето.

(8) Надоместокот од ставот (1) на овој член, се плаќа на сметка на Агенцијата за секоја тековна година, почнувајќи од датумот на издавање на одобрението за користење на радиофреквенции.

(9) Надоместок за користење на радиофреквенции не плаќаат државните органи, ЈП Македонска радиодифузија за пренос на радио-телевизиските програмски сервиси на ЈП Македонска радиотелевизија и јавните радиодифузни претпријатија на локално ниво кои се финансирани од радиодифузната такса, радиоаматерите и корисниците на граѓанскиот опсег (ЦБ), како и за пренос на програмски сервиси финансирани од радиодифузната такса.

Глава седма
РАДИО И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИСКА ТЕРМИНАЛНА ОПРЕМА

Член 76

Употреба на терминална опрема

(1) Операторите не смеат да одбијат основано барање за поврзување на радио и телекомуникациска терминална опрема која ги исполнува условите пропишани со прописите со кои се уредува радио и телекомуникациската терминална опрема.

(2) Корисниците не смеат да приклучат на јавна телекомуникациска мрежа радио или телекомуникациска терминална опрема, која не е во согласност со условите пропишани со прописите со кои се уредува радио и телекомуникациска терминална опрема.

(3) Агенцијата со подзаконски акти ќе ги определи стандардите за издавање на атести за радио и телекомуникациска терминална опрема, вклучувајќи го признавањето на атестите издадени од признаени меѓународни институции.

Глава осма
НУМЕРАЦИЈА

Член 77

План за нумерација

(1) Планот за нумерација ги утврдува структурата, должината и намената на броевите за пристап до јавни комуникациски мрежи и јавни комуникациски услуги.

(2) Агенцијата го подготвува и управува со Планот за нумерација со цел:

- а) да се обезбеди ефикасно структурирање и употреба на броевите и сериите на броеви ;
- б) да се задоволат потребите на операторите кои имаат право на доделување на броеви согласно со овој закон и
- в) да се обезбеди доделување и користење на броевите на праведен и недискриминаторски начин.

(3) Агенцијата ги чува сите податоци што се однесуваат на управувањето со Планот за нумерација.

(4) Агенцијата ги објавува на својата веб страница податоците за доделените броеви и серии на броеви, носители на доделени броеви или серии на броеви.

Член 78

Користење на броеви

Броевите и сериите на броеви од Планот за нумерација можат да се користат врз основа на добиено решение од Агенцијата за доделување на броеви и серии на броеви.

Член 79

Доделување на броеви

(1) Барање за доделување на броеви и серии на броеви може да поднесе оператор на јавна комуникациска мрежа или давател на јавна комуникациска услуга.

(2) Барањето ги содржи следниве податоци:

- а) назив, седиште, доказ за регистрација на дејноста;
- б) податоци за видот, количината и целта на користење на броевите или серии на броеви што се бараат;
- в) план за процена на потребите за наредните три години;
- г) планиран датум за започнување со користење на доделените броеви и серии на броеви и
- д) други информации коишто и се потребни на Агенцијата за управување со броевите.

(3) Агенцијата со свој акт подетално ја пропишува содржината и формата на барањето и податоците што се приложуваат кон барањето.

(4) Агенцијата може да одбие барање за доделување на броеви и серии на броеви, доколку:

- а) барањето за доделување на броеви содржи неточни податоци;
- б) лицето кое го поднесува барањето нема право да му се доделат броеви и серии на броеви согласно со овој закон;
- в) на подносителот на барањето веќе му е одземено решението за доделување на броеви и серии на броеви во последните пет години по службена должност и
- г) планираната употреба не го оправдува доделувањето на бараната количина или вид на броеви.

(5) Доделените броеви и серии на броеви од страна на Агенцијата, операторите можат да ги даваат на користење на своите крајни корисници.

Член 80

Услови за користење на броеви

Носител на правото за користење на броеви согласно со овој закон:

а) може да резервира броеви и серии на броеви за период од една година, со можност за продолжување најмногу за уште една година;

б) е должен да ги врати доделените броеви и серии на броеви ако тие повеќе не се користат;

в) доделените броеви и серии на броеви не може да ги користи за ни една друга цел освен онака како што е пропишано во решението за доделување;

г) доделените броеви и серии на броеви не може да ги пренесе или изнајми без претходна согласност на Агенцијата;

д) доделените броеви и серии на броеви можат да се отстапат заедно со активноста под услов новиот носител да ги задоволува барањата за користење на броевите и сериите на броеви со добиено решение од Агенцијата;

ѓ) е должен да плаќа годишен надоместок за користење на доделените броеви и серии на броеви;

е) треба кога е тоа соодветно да го исполни барањето за преносливост на бројот;

ж) е должен доделените броеви и серии на броеви да ги користи исклучиво за намената за која му се доделени и да не предизвикува штета на одредена група на корисници и

з) е должен да ги исполнува обврските од актите на меѓународното право во врска со броеви и нивно доделување и употреба применливи во Република Македонија.

Член 81

Измена на решение за доделување на броеви и серии на броеви

(1) Агенцијата може, по службена должност, да измени претходно донесено решение за доделување на броеви и серии на броеви во случај на измена или дополнување на Планот за нумерација во рок од 30 дена од денот на влегувањето на сила на измените, кој период може да се продолжи за дополнителни 30 дена по известување од Агенцијата. Во вакви случаи, носителите на правото за доделување на броеви и серии на броеви немаат право на надомест.

(2) Агенцијата, доколку е технички возможно, може да измени решение за доделување на броеви и серии на броеви на барање на носителот на истото.

Член 82

Одземање на доделени броеви и серии на броеви

(1) Агенцијата, освен на барање на носителот на правото на користење на доделени броеви и серии на броеви, може да го одземе правото на користење на доделени броеви и серии на броеви и по службена должност доколку утврди дека:

а) носителот на правото на користење на доделени броеви и серии на броеви не ги исполнува условите од овој закон за доделување на броеви и серии на броеви;

б) годишниот надоместок за користење на доделените броеви и серии на броеви не е платен во определениот рок и

в) носителот на правото на користење на доделени броеви и серии на броеви не започнал да ги користи доделените броеви и серии на броеви во рок од три години од денот на доделувањето.

(2) Агенцијата ќе достави известување со образложение за одземањето на правото на користење на броевите и сериите на броеви.

(3) Кога одземањето на правото на користење се должи поради неплатен годишен надоместок кон Агенцијата, рокот за одземање не може да биде пократок од 30 дена од денот на приемот на известувањето од ставот (2) на овој член.

(4) Кога правото на користење на доделените броеви и серии на броеви се одзема согласно со условите утврдени во ставот (1) на овој член, рокот за одземање не може да биде пократок од 60 дена од денот на приемот на известувањето.

(5) Одземањето на броеви и серии на броеви се врши со исклучување од сообраќај од страна на операторите на јавните комуникациски мрежи, а по писмено известување од Агенцијата.

Член 83

Надоместок за користење на доделени броеви и серии на броеви

(1) Носител на доделени броеви и серии на броеви плаќа годишен надоместок на Агенцијата за користење на доделените броеви и серии на броеви.

(2) Надоместокот се пресметува според критериумите утврдени врз основа на видот, намената и должината на броевите.

(3) Методот за примена на критериумите од ставот (2) на овој член во пресметувањето на надоместоците се уредува со подзаконски акт што го донесува Агенцијата, чиј предмет и цел е покривање на целосно распределените административни трошоци на Агенцијата за управување, следење, спроведување на Планот за нумерација согласно со членот 77 од овој закон, вклучувајќи ги и планирањето, обработката, чувањето на податоци, капиталните трошоци, персоналот и оперативните трошоци.

(4) Висината на надоместокот за користење на броеви и серии на броеви се изразува во бодови. Вредноста на бодот изнесува 1 евро во денарска противвредност, пресметана по средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на плаќањето.

(5) Пред донесувањето или изменувањето на подзаконскиот акт од ставот (3) на овој член, засегнатите лица можат да ги достават своите мислења и предлози во врска со истиот, и тоа во рок не пократок од 15 дена, но не подолг од 30 дена.

(6) Надоместокот за користење на доделените броеви и серии на броеви се плаќа за една година однапред, почнувајќи од денот на доделувањето на броевите и сериите на броевите на сметка на Агенцијата. Плаќањето се врши во денари, а износот се пресметува според средниот курс денар-евро на Народната банка на Република Македонија на денот на плаќањето.

Член 84

Преносливост на броеви

(1) Преносливост на број при промена на оператор на јавна комуникациска мрежа или давател на јавна комуникациска услуга е право на претплатник да го задржи постојниот географски или негеографски број при промена на давателот на јавните комуникациски услуги:

а) во случај на географски броеви, на специфична локација и

б) во случај на негеографски броеви, на која било локација.

(2) За целите на овој член, географската преносливост е право на претплатникот да го задржи постојниот број при промена на географската интерконекциска точка во истата нумеричка област и преносливост на услуга е право на претплатникот да го задржи постојниот број при промена на услугата.

(3) Сите оператори на јавни комуникациски мрежи и услуги во јавна фиксна комуникациска мрежа се обврзани да им овозможат на своите претплатници географска преносливост.

(4) Сите оператори на јавни мобилни мрежи и услуги се обврзани на своите претплатници да им овозможат преносливост при промена на давател на јавни мобилни услуги.

(5) Броевите не се пренесуваат од јавните фиксни комуникациски мрежи во јавните мобилни комуникациски мрежи и обратно.

(6) Операторот може, за пренесување на броевите на друг оператор, да им наплатува на претплатниците или на оператори еднократна сума за покривање на трошоците за пренос на бројот, при што сумата не смее да биде толку висока за да послужи како обесхрабрување за користење на услугата.

(7) Операторите се обврзани да ги сносат трошоците за адаптирање на нивните мрежи за да овозможат преносливост и трошоци за одржување на таквите средства.

Член 85

Спроведување на преносливоста на броеви

(1) Агенцијата со свој акт ги уредува начинот и времето на спроведување на преносливоста на броевите и техничките и други услови за усогласување со одредбите од членот 84 на овој закон.

(2) При подготвувањето на актот од ставот (1) на овој член, Агенцијата ги зема предвид начинот на спроведувањето на системот за преносливост на броевите, вклучително и:

а) техничка можност за преносливост на броевите;

б) техничките параметри што се задржуваат при преносливост на број со кои се обезбедува дека преносливоста на броевите не резултира со деградација на квалитетот на услугата или сигурноста на мрежата;

в) планот за имплементација на преносливоста на броевите кој ќе се реализира во период од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон и

г) пробна работа на предложениот систем за преносливост на броеви.

Член 86

Броеви на служби за итни повици

(1) Сите оператори на јавни телефонски мрежи се обврзани да обезбедат корисниците на јавни телефонски услуги, вклучително и на јавни телефонски говорници, да можат бесплатно да ги бираат броевите на службите за итни повици.

(2) Сите оператори на јавни телефонски мрежи или јавно достапни телефонски услуги се обврзани да им овозможат на службите за итни повици претставување на идентификација на повикувачка линија бесплатно, како и лоцирање на повикувачот, ако тоа е технички возможно.

Член 87

Негеографски броеви

(1) Оператори на јавни телефонски мрежи или јавни телефонски услуги се обврзани, кога тоа технички и економски е возможно, да обезбедат можност од земји надвор од Република Македонија корисниците да повикуваат негеографски броеви утврдени со Планот за нумерација.

(2) Оператори на јавни телефонски мрежи или јавни телефонски услуги не се обврзани да ја почитуваат обврската од ставот (1) на овој член кога повиканиот претплатник избрал, заради комерцијални причини, да ги ограничи повиците што доаѓаат од определени зони.

Глава деветта

МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА НА ЈАВНИ ЕЛЕКТРОНСКИ КОМУНИКАЦИСКИ МРЕЖИ

Член 88

Одземање или ограничување на сопственички и други права

(1) Сопственичките и други права врз недвижен имот можат да бидат експроприрани или ограничени, во случаи кога тие се од посебно значење за изградбата, работењето и одржувањето на јавните комуникациски мрежи и придружната инфраструктура на начин и постапка определена со законот со кој се уредува експропријацијата, освен ако поинаку не е одредено со овој закон.

(2) Јавните електронски комуникациски мрежи мораат да се планираат на начин што ќе овозможи минимално попречување и загрозување на приватната сопственост.

Член 89

Експропријација, право на користење и службеност

Операторите на јавните комуникациски мрежи пред да започнат со изведување работи врз недвижен имот во приватна сопственост треба да поднесат предлог до органот надлежен за експропријација заради спроведување на експропријација или воспоставување на правото на користење или на службеност.

Член 90

Право на користење и службеност

(1) Правото на користење и службеност на експроприраниот недвижен имот во приватна сопственост во смисла на овој закон, подразбира:

а) изградба, инсталирање и одржување на мрежите за електронски комуникации и придружна инфраструктура;

б) влез на недвижен имот заради пристап до мрежа за електронски комуникации и придружна инфраструктура заради функционирање и одржување на истите и

в) отстранување на природни пречки при изградба, инсталирање, и одржување на мрежа за електронски комуникации.

(2) Операторот е должен да преземе мерки заради избегнување на штетите врз недвижниот имот во приватна сопственост.

(3) Доколку сопственикот на недвижниот имот претрпи материјална штета при остварувањето на правото на користење на експроприраниот недвижен имот, операторот е должен на сопственикот да му исплати надомест на штета, согласно со закон.

Член 91

Установување на правото на користење и службеност

(1) Заради установување на правото на користење и службеност од членот 90 на овој закон, операторот поднесува предлог на договор до сопственикот на недвижниот имот.

(2) Предлогот на договорот од ставот (1) на овој член мора да го содржи износот на надоместокот за правото на користење и службеност на недвижниот имот кој мора да соодветствува на пазарната вредност, без притоа да се земат предвид невообичаените или личните околности и интереси.

(3) Доколку сопственикот на недвижниот имот не се согласи да го потпише договорот во рок од десет дена од денот на приемот на истиот, операторот може да бара од органот надлежен за експропријација да донесе решение со кое ќе го установи правото на користење и службеност на недвижниот имот.

Член 92

Престанок на правото на користење и службеност

(1) Операторот и сопственикот на недвижниот имот можат со договор да го утврдат периодот и датумот на престанување на правото на користење и службеност на недвижниот имот.

(2) Правото на користење може да престане врз основа на акт на органот надлежен за експропријација, ако:

а) тоа го бара една од страните, а надлежниот орган утврди дека правото на користење веќе не е потребно и

б) тоа го бара сопственикот на недвижниот имот, а надлежниот орган утврди дека операторот не започнал со користење на недвижниот имот во рок од две години по добивањето на правото на користење на недвижниот имот, освен во случаите кога за тоа постојат оправдани причини.

Член 93

Дислокација, измена и проширување на постојни објекти и инсталации

(1) Оператор кој има намера да гради јавна комуникациска мрежа може, во барањето за установување на правото на користење или службеност на недвижен имот, да бара дислоцирање, измена или проширување на други постојни објекти и инсталации, но само во случаи кога не може да изгради јавна комуникациска мрежа или кога не постојат можности за заедничко користење на објектите и инсталациите.

(2) Трошоците за дислоцирање, измена или проширување на објектите и инсталациите мора во целост да бидат надоместени од барателот.

(3) Последователната изградба на други објекти и инсталации мора да се спроведе на начин со кој ќе се избегнат штетни влијанија на постојните јавни комуникациски мрежи и придружната инфраструктура.

Член 94

Дислокација и заштита на постојни јавни комуникациски мрежи

(1) Во случаи кога заради изградба на комунални објекти и други јавни објекти, средства и инсталации, потребно е да се дислоцира или заштити постојната јавна комуникациска мрежа или придружна инфраструктура, инвеститорот на предвидената градба има обврска да го извести операторот кој е сопственик на јавната комуникациска мрежа или на придружната инфраструктура во рок не пократок од 30 дена пред предвиденото започнување на работите и да му обезбеди пристап за надзор над изведувањето на работите. Во спротивно, инвеститорот ќе биде одговорен за каква било штета врз операторот.

(2) Операторот и инвеститорот од ставот (1) на овој член можат со договор да одредат операторот да преземе мерки за дислокација или заштита.

(3) Трошоците за дислоцирање и заштита ги покрива инвеститорот на предвидената градба.

(4) Операторот, сопственик на јавна комуникациска мрежа или инфраструктура е должен да достави податоци за видот и локацијата на мрежата и средствата до органот надлежен за просторно планирање и градежништво заради упис во регистарот на инфраструктурни мрежи и системи, согласно со закон и прописи донесени врз основа на закон.

Глава десетта **ПРАВА НА КОРИСНИЦИТЕ**

Член 95

Транспарентност и објавување на податоци

(1) Операторите и давателите на јавни комуникациски услуги се должни да објавуваат детални и транспарентни информации за цените и тарифите што се применуваат и за општите услови за пристап и користење на јавни комуникациски услуги.

(2) Агенцијата ги определува видот и содржината на податоците кои операторите на јавните комуникациски мрежи и/или јавни комуникациски услуги се должни да ги објават.

(3) Агенцијата објавува информации со кои ќе им овозможи на корисниците да направат слободен избор на комуникациски услуги врз основа на квалитетот и цените на услугите.

Член 96

Претплатнички договор

(1) Операторите обезбедуваат приклучок или пристап до јавните комуникациски мрежи врз основа на договор склучен со претплатниците, кој особено содржи :

- а) име и адреса на операторот;
- б) услуги кои се обезбедуваат, квалитет на понудените услуги, како и времето потребно за почетно приклучување;
- в) вид и начин на одржување на воспоставените услуги;
- г) детални информации за тарифите и цените, и роковите за информирање за промени на тарифите и цените;
- д) информации за влегување во сила, времетраењето, и условите за продолжување и престанок на договорот, како и на давањето на услуги;
- ѓ) враќање на износот за претплата и исплата на обесштетување за услугите кои не се обезбедени на нивото на договорениот квалитет;
- е) правна поука за разрешување на спорови;
- ж) обврска за информирање на претплатниците за планираните измени во условите наведени во претплатничкиот договор и начинот на прифаќање на новите услови за продолжување или раскинување на договорот;
- з) можност за претплатниците нивните претплатнички податоци да бидат недостапни до јавноста во службата за евиденција на телефонски претплатници и телефонскиот именик и
- с) постапки во случај на неплаќање или ненавремено плаќање на надоместокот за услугите.

(2) Давателите на јавни комуникациски услуги што ќе воспостават претплатнички однос со корисниците ќе го сторат тоа со договор којшто треба да ги содржи елементите наведени во ставот (1) од овој член.

(3) Претплатниците мораат да бидат информирани за сите предложени измени во условите наведени во претплатничкиот договор во рок не пократок од 30 дена пред воведува-

њето на измените, како и за правото дека во истиот период, без известување или последици можат да го раскинат претплатничкиот договор доколку не се согласуваат со предложените измени.

(4) Доколку операторот не постапи во согласност со ставот (3) од овој член, тоа нема да ги ослободи претплатниците од плаќање на пристигнатите и неплатени обврски или исполнување на договорените обврски пристигнати пред извршените измени во условите наведени во претплатничкиот договор.

Член 97

Квалитет на јавните комуникациски услуги

(1) Операторите на јавните комуникациски услуги се должни јавно да објавуваат споредбени, адекватни и ажурирани податоци за квалитетот на нивните услуги.

(2) Агенцијата може со подзаконски акт да одреди параметри за квалитет на комуникациските услуги, како: потребното време за почетно поврзување, времето за воспоставување на повик, време за отстранување на дефект на претплатничка линија, однос на неуспешно воспоставени повици, време на чекање на услуга од службата за информации и други.

Член 98

Тонско бирање и идентификација на повикувачка линија

Агенцијата може да бара од операторите кои обезбедуваат пристап до јавните комуникациски мрежи да им овозможат на нивните крајни корисници тонско бирање и идентификација на повикувачка линија, доколку истото е технички возможно или економски оправдано.

Член 99

Телефонски именици и служба за евиденција на телефонски претплатници

(1) Претплатниците на јавни телефонски услуги имаат право на евиденција во единствениот телефонски именик.

(2) Операторите и давателите на јавни комуникациски услуги кои на претплатниците им доделуваат телефонски броеви се обврзани да ги одобрат сите основани барања за евиденција на телефонските претплатници во службата за евиденција и во телефонскиот именик, со сите релевантни податоци, на начин и цена достапни до јавноста.

(3) На сите крајни корисници на јавни телефонски услуги мора да им се обезбеди пристап до услугата за евиденција на телефонски претплатници во единствениот именик.

(4) Претплатникот има право, по претходно доставено барање до операторот, да избере кои податоци нема да бидат достапни за јавност во службата за евиденција на телефонски претплатници и во телефонскиот именик.

(5) Операторите се должни, да обезбедат доверливост на податоци за претплатниците, нивно чување, објавување и користење, согласно со одредбите на овој и друг закон.

Член 100

Помош од операторот

На сите крајни корисници кои имаат пристап до јавната комуникациска мрежа мора да им биде достапна помош од операторот.

Член 101

Детална сметка

(1) Операторот е должен на претплатниците на јавни телефонски услуги да им обезбеди преглед на детална сметка заради контрола на наплатениот износ за услугите.

(2) Деталната сметка од ставот (1) на овој член не содржи податоци за повикувањата кон бесплатните телефонски броеви и броевите на службите за итни повици.

(3) На претплатниците им се доставува детална сметка за различни видови на телефонски услуги без поединечен приказ на податоци за локален сообраќај, а по барање на претплатникот и со приказ и на овие податоци, без надоместок.

(4) Деталната сметка за јавни телефонски услуги мора да содржи особено податоци за:

- а) периодот на кој се однесува сметката;
- б) износот на претплатата;
- в) видот и износот на еднократните и други плаќања за пресметковниот период;
- г) број на повици и нивното времетраење и
- д) број на пресметковни единици и вкупно пресметани износи за:
 - локален сообраќај,
 - национален сообраќај,
 - меѓународен сообраќај,
 - сообраќај кон мобилни јавни комуникациски мрежи,
 - пренос на податоци и
 - други дополнителни услуги.

Член 102

Право на приговор и тужба

(1) Во општите услови за склучување на претплатнички договори се дефинираат начинот и постапката за решавање по приговорите на претплатниците.

(2) Претплатниците имаат право да поднесат приговор против одлуките или активностите на операторите во врска со пристапот до или обезбедување на услугите, како и поради прекршување на општите услови за склучување на претплатничките договори и одредбите на претплатничките договори.

(3) Приговорот од ставот (2) на овој член може да се поднесе во рок од 15 дена од денот на приемот на одлуката, односно од започнувањето на активностите кои се предмет на приговорот.

(4) На постапката за доставување на приговорот и на начинот за постапување по приговорот се применуваат одредбите од Законот за општа управна постапка, ако со овој закон поинаку не е одредено.

(5) Операторите се должни да одлучат по приговорот во рок од 15 дена од денот на приемот на истиот и за тоа писмено да го известат претплатникот.

(6) Доколку претплатникот не е задоволен од донесената одлука по приговорот има право во рок од 15 дена од денот на приемот на истиот да побара заштита на своето право пред Агенцијата.

(7) Доколку операторот не постапи по приговорот во рокот утврден во ставот (5) од овој член, претплатникот има право да побара заштита на своето право пред Агенцијата во рок од 35 дена од денот на поднесувањето на приговорот до операторот.

(8) По приемот на приговорот од претплатникот, Агенцијата постапува во согласност со членовите од 122 до 133 на овој закон.

Член 103

Ограничување или прекин на пристап

(1) Операторите кои обезбедуваат пристап до јавна комуникациска мрежа можат, без согласност на корисниците, привремено да го ограничат или прекинат пристапот до нивните услуги доколку тоа е потребно заради реконструкција, модернизација, одржување или во случај на технички пречки или недостатоци во мрежата.

(2) Операторите се должни да ја информираат Агенцијата и да ги известат корисниците за ограничувањата или прекините кои траат подолго од 30 минути:

а) најмалку 48 часа пред планираната реконструкција, модернизација или одржување или

б) колку што е можно побрзо, но не подолго од 48 часа, кај ограничувањата или прекините предизвикани од технички пречки или недостатоци во мрежата.

(3) Операторите треба да ги преземат сите неопходни мерки, ограничувањата или прекините да траат што е можно пократко.

Член 104

Исклучување на претплатникот од комуникациска мрежа

(1) Операторите на јавни комуникациски мрежи можат да го ограничат пристапот до нивните услуги и/или можат да ги исклучат претплатниците и да го раскинат претплатничкиот договор само во случај кога претплатникот не ги исполнил своите обврски или не постапил според другите услови наведени во претплатничкиот договор.

(2) Операторот од ставот (1) на овој член, во претплатничкиот договор е должен да ги наведе мерките кои се преземаат за одредени повреди, како и период во кој истите ќе се спроведат, при што истите мораат да бидат пропорционални и недискриминаторски.

(3) Во случај на повреда, операторот е должен писмено да го известат претплатникот и да му определи разумен рок за исполнување на договорените обврски.

(4) Операторите не се должни однапред да ги известуваат претплатниците за мерките, доколку со повредата се:

а) предизвикува моментална и сериозна закана по јавниот ред, јавната безбедност, здравјето на луѓето и животната средина или

б) предизвикува голема материјална или оперативна штета.

(5) Доколку таквата мерка е наведена во претплатничкиот договор, неплаќањето на сметката не се смета за повреда која предизвикува иницирање на мерки согласно со ставот (1) на овој член.

(6) Доколку претплатникот поднесе приговор во врска со износот на сметката, операторот не смее да постапи согласно со ставот (1) од овој член се до донесувањето на конечна одлука, а претплатникот е должен да плати износ во определениот рок.

(7) Доколку е технички можно, операторот има право да го ограничи пристапот само до оние услуги во однос на кои претплатникот сторил повреда, освен во случај на злоупотреба и континуирано доцнење со плаќањето или неплаќање на сметките.

(8) Операторите не смеат да го ограничат пристапот и користењето на броевите на службите за итни повици.

Член 105

Влијание на јавноста

(1) Агенцијата и другите државни органи имаат обврска, при одредувањето на мерките кои се однесуваат на пазарот за електронски комуникации и пред донесување на одлуки од општа примена кои значително влијаат врз таквиот пазар, како и при донесување на прописите да го земат предвид и мислењето на заинтересираните страни.

(2) Агенцијата мора јавно да ги објави предлозите на прописите и да побара мислење во писмена форма од сите заинтересирани страни во период кој не смее да биде пократок од 30 дена од денот на објавувањето на предлозите на прописите.

(3) Агенцијата може да одржи јавна расправа за предложениот пропис, на која можат да бидат поканети претставници на сите заинтересирани страни за да ги презентираат своите гледишта и ставови за предложениот предмет на расправа.

(4) По истекот на рокот од ставот (2) на овој член, а пред донесувањето на прописот, Агенцијата има обврска јавно да ги објави доставените мислења и коментари, при што доверливите информации и податоци не се објавуваат.

Глава единаесетта **ЕЛЕКТРОНСКИ КОМУНИКАЦИИ ВО ВОЕНА И ВОНРЕДНА СОСТОЈБА**

Член 106

Итни мерки за обезбедување на услуги

(1) Операторите кои обезбедуваат пристап до јавна комуникациска мрежа и користење на јавни комуникациски услуги имаат обврска да донесат и достават до Агенцијата план на мерки за да се обезбеди интегритетот на јавната телекомуникациска мрежа и пристапот до јавните комуникациски услуги во случај на пад на мрежата, воена или вонредна состојба или елементарна непогода.

(2) Со мерките од планот од ставот (1) на овој член треба да се обезбеди непречен пристап и користење на броевите за итни повици.

(3) Со плановите за мерки се обврзуваат операторите да ги спроведуваат итните мерки во текот на целото траење на околностите или настанот кој довел до нивна примена.

(4) Владата на Република Македонија на предлог на министерот надлежен за електронски комуникации и Агенцијата, може да пропише мерки кои мораат да бидат вклучени во плановите на мерки од ставот (1) на овој член.

Член 107

Мерки во случај на вонредна состојба

(1) Операторите на јавни комуникациски мрежи имаат обврска да ги прилагодат нивните мрежи со цел да им дадат приоритет на комуникациите од определени мрежни приклучни точки пред другите комуникации.

(2) Владата на Република Македонија со одлука ги определува групите на корисници со право на приоритетни мрежни приклучни точки согласно со ставот (1) од овој член кои можат да се користат само во случај на пад на мрежа, воена или вонредна состојба или елементарна непогода.

(3) Владата на Република Македонија може да ги задолжи операторите на јавните комуникациски мрежи да го прекинат работењето на другите комуникациски приклучни точки со цел да се обезбеди функционирање на приоритетните мрежни приклучни точки. Владата на Република Македонија може со одлука да предвиди и други мерки и ограничувања или прекини на функционирањето.

(4) Со Одлуките на Владата на Република Македонија донесени согласно со ставот (3) од овој член треба да се предвиди временскиот период неопходен за отстранување на вонредните околности.

(5) Во случај на воена или вонредна состојба, или елементарна непогода, Владата на Република Македонија може на операторите да им издаде и соодветни наредби заради справување со настанатата состојба.

(6) Владата на Република Македонија може да пропише и други мерки кои задолжително ќе бидат имплементирани во случај на воена состојба, вонредна состојба или елементарна непогода.

Член 108

Надомест на трошоци

(1) Операторите од членот 106 на овој закон имаат право на соодветен надоместок за направените оправдани трошоци за исполнување на наведените обврски.

(2) На предлог на министерот надлежен за електронски комуникации, а по претходна консултација со операторите, Владата на Република Македонија одлучува за износот на надоместокот од ставот (1) на овој член.

Член 109

Обезбедување на универзална услуга за време на штрајк

Давателите и/или операторите на универзални услуги се должни да донесат одлука со која ќе одредат вработени кои за време на штрајк мораат да обезбедат непречено обезбедување на универзална услуга или исполнување на обврските на операторот согласно со членот 106 од овој закон.

Глава дванаесетта ТАЈНОСТ И ДОВЕРЛИВОСТ НА КОМУНИКАЦИИТЕ

Член 110

Заштитни мерки

(1) Операторите на јавни комуникациски мрежи и давателите на јавни комуникациски услуги се должни поединечно и заеднички, доколку е потребно, да донесат соодветни технички и организациони мерки за да обезбедат заштита на нивните мрежи и/или услуги.

(2) Мерките мора да обезбедат ниво на безбедност и заштита соодветна на можните ризици, при чие утврдување е потребно да се имаат предвид техничката оправданост и применливост.

(3) Операторите на јавни комуникациски мрежи и давателите на јавни комуникациски услуги се должни да ги известат своите претплатници за посебните ризици по безбедноста на мрежата, за начинот на кој претплатникот може таквиот ризик да го намали, како и за можните трошоци што ќе ги сноси претплатникот во случај кога ризикот не спаѓа во делокругот на мерки кои операторот може да ги преземе.

Член 111

Доверливост на комуникациите

(1) Доверливоста на комуникациите се однесува на:

- а) содржината на комуникациите;
- б) податоците за сообраќајот и локацијата кои се однесуваат на комуникациите и
- в) неуспешните обиди за воспоставување на конекција.

(2) Забранети се сите форми на следење, прислушкување, прекинување, снимање, чување, пренесување и пренасочување на комуникациите и податоците од ставот (1) на овој член, освен во случај кога тоа е неопходно заради пренесување на порака како порака по факс, електронска пошта, електронско сандаче, говорна пошта, СМС порака и друго или да биде во согласност со одредбите на членот 115 од овој закон.

(3) Операторите на јавни комуникациски мрежи и давателите на јавни комуникациски услуги, нивните застапници, вработени, претставници и други лица под нивно раководство и контрола се должни да ја штитат доверливоста на комуникациите и по престанокот на активностите во текот на кои тие биле обврзани да ја штитат доверливоста.

(4) Операторите на јавни комуникациски мрежи и давателите на јавни комуникациски услуги, нивните застапници, вработени, претставници и други лица под нивно раководство и контрола можат да добијат, користат и даваат доверливи информации за комуникациите на други лица само до оној степен кој е неопходен за обезбедување на специфични јавни комуникациски услуги.

(5) Операторите на јавни комуникациски мрежи и давателите на јавни комуникациски услуги, доколку треба да добијат информации за содржината на комуникациите, или пак треба да ги копираат или чуваат комуникациите и податоците што се однесуваат на сообраќајот на комуникации, тие се должни за тоа да ги известат корисниците при склучувањето на претплатничкиот договор или при почетокот на обезбедувањето на јавните комуникациски услуги, како и да ги избришат податоците за содржината на комуникациите или комуникациите штом тоа технички е возможно и повеќе не е потребно обезбедување на специфичната јавна комуникациска услуга.

(6) Претплатниците или корисниците можат да ги снимаат комуникациите, но притоа тие се должни да го известат испраќачот или примателот на комуникациите или да го адаптираат функционирањето на средството за снимање, на начин што испраќачот или примателот на комуникацијата ќе биде известен за функционирањето на средството за снимање.

(7) Снимањето на комуникациите и придружните податоци за пренос е дозволено заради обезбедување доказ за пазарните трансакции или за каква било друга деловна комуникација, или во рамките на организациите кои примаат итни повици заради нивна евиденција, идентификација и постапување.

(8) Користењето на електронски комуникациски мрежи за чување на податоци или за добивање пристап до податоци зачувани на терминална опрема на претплатниците или корисниците за натамошна обработка е дозволено само во случај кога операторот на јавната комуникациска мрежа и давателот на јавни комуникациски услуги:

а) претходно ќе го известат претплатникот или корисникот за целта на обработката на таквите податоци;

б) му даде на претплатникот или корисникот право и можност да ја одбие таквата обработка и

в) на претплатникот или корисникот му обезбеди лице за контакт до кое ќе се достави барањето за одбивање на обработката на податоци.

(9) Чувањето или пристапот до податоци е дозволено само заради побрзо преносување на пораките преку електронска комуникациска мрежа, или доколку тоа е неопходно за обезбедување на услуги на информатичко општество кои експлицитно се побарани од страна на претплатникот или корисникот.

Член 112

Податоци за комуникациски сообраќај

(1) Податоците за сообраќај што се однесуваат на претплатниците и корисниците, а што се обработени и зачувани од страна на операторот на јавна комуникациска мрежа или давателот на јавна комуникациска услуга мора да се избришат или да се направат анонимни веднаш штом ќе престане потребата за пренос на пораката.

(2) Операторите на јавни комуникациски мрежи и давателите на јавни комуникациски услуги можат да ги чуваат и обработуваат податоците за сообраќај што се потребни за плаќање на сметки и интерконекција, сè до нивното плаќање.

(3) Давателите на јавни комуникациски услуги можат, заради маркетинг на електронски комуникациски услуги или заради давање на услуги со додадена вредност да ги обработуваат податоците за сообраќај, само врз основа на претходно добиена согласност од претплатникот или корисникот. Претплатниците или корисниците мора да бидат известени за видот и за времетраењето на обработените податоци за сообраќај пред да ја дадат својата согласност. Претплатниците или корисниците имаат право да ја повлечат согласноста во било кој момент.

(4) Операторите на јавни комуникациски мрежи и давателите на јавни комуникациски услуги се должни во претплатничкиот договор да го наведат начинот на чување, времетраењето и обработката на податоците за сообраќајот и да се обврзат дека со истите ќе постапуваат согласно со овој закон.

(5) Податоците за пренос можат да се обработуваат само од страна на одговорните лица на операторот на јавните комуникациски мрежи или давателот на јавните комуникациски услуги надлежни за наплата или управување со сообраќајот, за односи со корисниците, за откривање измами, за маркетинг на електронски комуникациски услуги или за обезбедување услуги со додадена вредност, со тоа што таквата обработка мора да биде во обем потребен за реализирање на активностите.

(6) Операторите на јавни комуникациски мрежи и давателите на јавни комуникациски услуги се должни да ги обезбедат податоците за сообраќај по писмено барање на Агенцијата, заради решавање на спорови и други постапки согласно со овој закон.

Член 113

Идентификација на повикувачки и повикан број

(1) Операторот на јавна комуникациска мрежа или давателот на јавна комуникациска услуга кој нуди идентификација на повикувачки број е должен на корисникот на повикот, пред секој повик да му овозможи, со користење на едноставни средства и бесплатно, да ја спречи идентификацијата на повикувачкиот број. Давателот на јавните комуникациски услуги е должен на своите претплатници да им овозможи автоматски и бесплатно да го спречат претставувањето на идентификацијата за сите повици од нивниот број.

(2) Операторите на јавни комуникациски мрежи и давателите на јавни комуникациски услуги се должни да го оневозможат спречувањето на идентификацијата на повикувачкиот број за итни повици.

(3) Операторот на јавна комуникациска мрежа и давателот на јавна комуникациска услуга кој нуди идентификација на повикувачки број е должен на повиканиот претплатник да му овозможи со користење на едноставни средства и бесплатно да ја спречи идентификацијата за дојдовни повици.

(4) Операторот на јавна комуникациска мрежа и давателот на јавна комуникациска услуга, доколку нуди идентификација на повикан број, а идентификацијата е возможна пред воспоставување на врската, е должен на повиканиот претплатник да му овозможи, со користење на едноставни средства, да ги одбие дојдовните повици во случај кога идентификацијата на повикувачкиот број била спречена од повиканиот корисник или претплатник.

(5) Операторот на јавна комуникациска мрежа и давателот на јавна комуникациска услуга доколку нуди идентификација на повикан број е должен на повиканиот претплатник да му овозможи бесплатно и со користење на едноставни средства да ја спречи идентификацијата на бројот на повиканиот корисник.

(6) Операторот на јавна комуникациска мрежа и давателот на јавна комуникациска услуга по писмено барање на претплатникот за откривање на злонамерни или вознемирувачки повици, може привремено да го снима потеклото на сите повици кои завршуваат на мрежната приклучна точка на претплатникот, вклучително и оние повици за кои било побарано спречување на идентификација на повикувачкиот број.

(7) Податоците за следењето се чуваат и доставуваат до претплатникот кој го побарал следењето на злонамерни или вознемирувачки повици и истите се доставуваат до надлежниот орган согласно со условите и начинот одредени со членот 115 од овој закон.

(8) Операторите на јавни комуникациски мрежи и давателите на јавни комуникациски услуги се должни во нивните општи услови за склучување на претплатнички договори да ја утврдат можноста за идентификација и спречување на идентификацијата на повикувачкиот и повиканиот број.

(9) Одредбите од овој член се применуваат на претплатничките линии приклучени на дигитална или аналогна централа само доколку таквите можности се технички можни и доколку истите не би предизвикале несразмерни трошоци.

Член 114

Податоци за локација

(1) Податоците за локација кои не претставуваат податоци за сообраќај, а се однесуваат на корисниците или претплатниците можат да бидат обработени само во анонимна форма или врз основа на претходна согласност на корисникот или претплатникот до оној степен или времетраење кое е потребно за обезбедување на услуга со додадена вредност.

(2) Претплатниците или корисниците можат да ја повлечат дадената согласност во кој било момент.

(3) Корисниците или претплатниците пред да ја дадат согласноста за обработка на податоците треба да бидат известени за:

- а) видот на податоци кои се предмет на обработка;
- б) целта и времетраењето на обработката и
- в) можноста за пренос на податоците за локација до трети страни заради давање на услуга со додадена вредност.

(4) Корисниците или претплатниците кои се согласиле со обработката на податоците од ставот (1) на овој член треба да имаат можност, на едноставен начин и бесплатно, привремено да го одбијат обработувањето на податоците за локација за секое поврзување на мрежата или за секој пренос на комуникации. Обработката на податоците за локација без податоците е дозволена на лица, на оператор и давателот на јавни комуникациски услуги или на трети страни кои даваат услуги со додадена вредност.

(5) Податоците за локација од ставот (1) на овој член можат да се обработат од страна на одговорни лица, на оператор и давател на јавна комуникациска услуга или на трети страни што обезбедуваат услуги со додадена вредност, а обработката мора да биде ограничена на обем што е неопходен за давање на услугите со додадена вредност.

(6) Доколку технички е возможно, операторите се должни податоците за локација, кои се однесуваат на броевите за итни повици да ги достават до службата за итни повици.

Член 115

Законско прислушување на комуникации

(1) Операторите се должни на свој трошок да обезбедат соодветна опрема и интерфејс за законско прислушување на комуникации на нивните мрежи.

(2) Операторите се должни да започнат со законско прислушување на комуникации во определена точка на јавната комуникациска мрежа веднаш по прием на налог од надлежен суд, во кој е наведена точката од јавната комуникациска мрежа во која треба да се спроведе законското прислушување на комуникациите, како и другите податоци кои се однесуваат на начиниот, обемот и времетраењето на таа мерка.

(3) Операторите заедно со надлежните органи по чие барање се врши прислушување на комуникациите се должни да обезбедат трајна евиденција за законско прислушување на комуникациите и да ги заштитат овие податоци како тајна согласно со закон.

(4) Министерот надлежен за електронски комуникации, во согласност со министерот надлежен за внатрешни работи и министерот надлежен за одбрана го пропишува видот на опремата и интерфејсот од ставот (1) на овој член.

Член 116

Автоматско препраќање на повик

(1) На претплатниците мора да им биде овозможено, со користење на едноставни средства и бесплатно, да го стопираат автоматското препраќање на повик од трети лица до нивната терминална опрема.

(2) Одредбата од ставот (1) на овој член се применува само доколку имплементацијата е технички возможна и доколку не се предизвикуваат несразмерни трошоци.

Член 117

Небарани комуникации

(1) Користењето на автоматски системи за повикување на телефонски броеви на претплатници без човечка интервенција, како што се факс апарати или електронска пошта, заради вршење на директен маркетинг, може да биде дозволено само доколку претплатниците претходно се согласиле со истото.

(2) Физички и правни лица кои имаат електронски е-меил адреси од потрошувачите на нивните производи или услуги, можат да ги користат тие адреси за директен маркетинг на нивни слични производи или услуги, но имаат обврска на потрошувачите да им овозможат во секое време, бесплатно и со користење на едноставни средства, да го спречат користењето на тие адреси.

(3) Се забранува испраќање на електронска пошта со цел за непосреден маркетинг со сокривање или прикривање на идентитетот на испраќачот на пораката, или пак без валидна адреса на која примателот на пораката може да испрати барање за прекин на таквите комуникации.

Член 118

Податоци за претплатникот

(1) Операторите можат да ги добијат следниве податоци за нивните претплатници:

- а) име или назив на претплатникот;
- б) матичен број за физички лица и даночен и регистарски број за правни лица;
- в) дејност на претплатникот, на негово барање;
- г) адреса на претплатникот;
- д) претплатнички број;
- ѓ) на барање на претплатникот, академска титула или професија која се наведува после името на претплатникот;
- е) врз основа на плаќање, дополнителни податоци доколку тоа го сака претплатникот, под услов тоа да не ги загрозува правата на трети лица и
- ж) редовност на плаќање.

(2) Податоците наведени во ставот (1) на овој член можат да се користат само за:

- а) склучување, надзор и престанок на претплатничките договори;
- б) наплата на услугите и
- в) подготовка и издавање на телефонски именици согласно овој закон.

(3) При престанок на претплатата, податоците наведени во ставот (1) од овој член се чуваат за период од една година од денот на издавање на последната сметка на претплатникот за обезбедените услуги, а доколку во тој период е издаден налог од страна на надлежниот орган за чување и пренос на таквите податоци, во период кој е наведен во налогот на надлежниот орган.

Член 119

Телефонски именици

(1) Претплатниците треба да бидат бесплатно известени за намената на телефонските именици и за користењето на податоците пред да бидат внесени во печатени или електронски телефонски именици достапни на јавноста. Издавачот на телефонскиот именик ги сноси трошоците за известувањето.

(2) На претплатниците мора да им биде овозможено да определат дали и кои од нивните лични податоци наведени во членот 118 став (1) на овој закон ќе бидат внесени во јавниот телефонски именик. Претплатниците можат да ги потврдат податоците или да бараат нивно коригирање или бришење.

(3) Одбивањето да се внесат лични податоци во јавниот телефонски именик, нивното потврдување, измена или бришење се наплатува со реален надоместок.

Глава тринаесетта **ДИГИТАЛНА РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА**

Член 120

Дигитална радио-телевизија

(1) Јавните комуникациски мрежи наменети за дистрибуција на дигитални телевизиски услуги треба да се планираат на начин со кој ќе се обезбеди дистрибуција на телевизиски услуги и програми со формат на широк екран.

(2) Операторите на јавни комуникациски мрежи се должни при приемот и повторната дистрибуција на телевизиските услуги или програми со широк екран да го задржат нивниот формат.

(3) Операторите на јавните комуникациски мрежи по барање на Агенцијата се должни да обезбедат пристап до апликациските програмски интерфејси или до електронските програмски водичи под праведни, соодветни и недискриминаторски услови.

(4) Агенцијата ги пропишува условите за работа на дигиталната телевизиска опрема што се користи од потрошувачите.

Член 121

Системи со условен пристап

(1) Системите со условен пристап за дигитални телевизиски или радио услуги треба да поседуваат технички својства што на операторите на јавни комуникациски мрежи ќе им овозможат целосна контрола.

(2) Операторите кои нудат услуги на условен пристап, со кои се овозможува пристап до дигитални телевизиски или радио услуги се должни, под праведни, разумни и недискриминаторски услови, на сите дифузери да им обезбедат техничка помош, за да можат нивните претплатници да имаат пристап до услугите преку користење на декодери.

(3) Операторите кои нудат услуги на условен пристап се должни да водат посебно сметководство за услугите со условен пристап одделно од другите активности.

Глава четиринаесетта **СПОРОВИ**

Член 122

Решавање на спорови

(1) Агенцијата решава спорови во случаи пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон меѓу оператори на комуникациски мрежи и даватели на комуникациски услуги.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член, Агенцијата започнува постапка за решавање на спор по службена должност или на барање на една од страните во спорот.

(3) Во постапките за решавање на спорови Агенцијата ги применува одредбите од Законот за општа управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е уредено.

(4) Агенцијата е должна да го реши спорот во рок од 42 дена од денот на приемот на предлогот за започнување на постапка за решавање на спорот. Крајниот рок за решавање на спорот може да се продолжи доколку тоа е потребно заради обемот на постапката, но не смее да биде подолг од четири месеца.

(5) Агенцијата е должна при решавање на споровите да ги има предвид и целите за обезбедување на ефикасна конкуренција и заштита на интересите на корисниците на пазарот, согласно со овој закон.

(6) Агенцијата е должна јавно да ги објавува одлуките во врска со споровите при што треба да ја има предвид забраната за објавување на деловни тајни на странките.

Член 123

Посредување и арбитража

Операторите на комуникациски мрежи и давателите на комуникациски услуги можат писмено да се договорат, спорот да се реши со посредување или арбитража на начин и постапка утврдени со овој закон.

Член 124

Постапка за посредување

Постапката за посредување започнува со доставување на писмен предлог на странката или странките до Агенцијата којшто мора да биде во согласност со договорот на странките од членот 123 на овој закон.

Член 125

Посредник

(1) Посредник, во смисла на овој закон е непристрасно трето лице, независно од страните во спорот, коешто е овластено да врши заеднички и/или посебни посреднички сослушувања на страните во спорот и коешто предлага начин за решавање на спорот.

(2) Страните од ставот (1) на овој член договорно назначуваат посредник.

(3) Ако страните не можат да се договорат во рок од седум дена за посредникот, која било страна може да побара Агенцијата да именува посредник. Агенцијата именува посредник во рок од седум дена по добивањето на барањето.

Член 126

Посреднички сослушувања

(1) Посредничките сослушувања се доверливи.

(2) По правило, страните и нивните овластени лица присуствуваат на посредничките сослушувања, а други лица можат да присуствуваат само со претходна согласност на страните како и со дозвола на посредникот.

Член 127

Предлог за разрешување на спор

(1) Посредникот подготвува писмен предлог на решение за разрешување на спорот и им го доставува на страните.

(2) Ако страните го прифатат решението од ставот (1) на овој член, неговата содржина се внесува во меморандум што го потпишуваат страните и посредникот.

(3) Ако странките не го прифатат решението од ставот (1) на овој член, постапката за посредување се смета за неуспешна.

Член 128

Арбитражна постапка

(1) Арбитражната постапка ја спроведува Арбитражен совет кој се избира од список на арбитражи.

(2) Арбитражната постапка започнува со доставување на писмен предлог до Агенцијата од една или двете страни во спорот која го проследува до Арбитражниот совет.

(3) Агенцијата ќе ги упати страните да го решат спорот по пат на посредување доколку според сопствено убедување смета дека посредувањето може повеќе да придонесе кон навремено решавање на спорот.

Член 129

Список на арбитри

(1) списокот на арбитри е составен од најмалку десет компетентни и стручни лица од областа на правото, економијата и техничките науки и истиот се води во Агенцијата.

(2) Арбитрите се именуваат од Комисијата, министерот надлежен за електронски комуникации и други заинтересирани странки.

(3) Манадатот на арбитерот, изнесува пет години со можност за повторно именување.

(4) Именуваните арбитри треба да бидат непристрасни и независни од страните во постапката.

Член 130

Основање на арбитражни совети

(1) Арбитражните совети се основаат на следниов начин:

а) секоја страна од спорот, во рок од седум дена од денот на поднесувањето на предлогот за арбитражна постапка, избира по еден арбитер од списокот на арбитри;

б) двата арбитри избрани од страните во спорот, во рок од седум дена од нивниот избор треба договорно да изберат трет арбитер од списокот на арбитри, којшто ќе биде претседач на Арбитражниот совет.

(2) Ако изборот на Претседавачот, или на кој било друг арбитер не е извршен во рокот утврден во ставот (1) на овој член, директорот на Агенцијата е должен да го изврши изборот на овие лица во рок од пет дена по истекот на утврдениот рок.

(3) Рокот за избор на арбитри може да се продолжи спогодбено меѓу страните во спорот и за тоа треба да ја известат Агенцијата.

Член 131

Правила на постапката

(1) Страните во спорот можат спогодбено да ги изберат правилата на постапката за Арбитражниот совет.

(2) Во отсуство на таква спогодба, Арбитражниот совет самостојно решава за начинот на водење на постапката.

(3) Арбитражниот совет ги сослушува страните, ги разгледува жалбите и приговорите и на страните им дава предлози за спогодбено решавање на спорот.

(4) Ако не може да се постигне спогодбено решавање на спорот, Арбитражниот совет го решава спорот по сопствено убедување.

(5) Арбитражната одлука може да биде достапна за јавноста од овој закон, но самото досие за арбитражната постапка останува доверливо.

Член 132

Место и трошоци на арбитражата

(1) Ако поинаку не е договорено со страните од спорот, Арбитражниот совет го избира местото на арбитражната постапка.

(2) Трошоците за арбитражата ги сносат рамноправно страните во спорот, освен ако поинаку не се договорат.

Член 133

Арбитражна одлука

(1) Арбитражите завршуваат со донесување на одлука од страна на Арбитражниот совет.

(2) Арбитрите ги донесуваат одлуките со мнозинство гласови.

(3) Арбитражната одлука им се доставува на страните во спорот и се депонира кај Агенцијата.

(4) Арбитражната одлука, вклучително и заклучоците утврдени во однос на фактите или законските прашања, се обврзувачки за страните од спорот и се извршуваат преку судовите.

(5) Против одлуката на арбитражниот совет не е дозволена жалба.

Глава петнаесетта **НАДЗОР**

Член 134

Надлежност за вршење на надзор

(1) Надзор над спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и меѓународните договори што ги склучила или на кои им пристапила Република Македонија од областа на електронските комуникации вршат Министерството за транспорт и врски и Агенцијата во рамките на своите надлежности утврдени со овој закон.

(2) Инспекциски надзор над спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон врши Агенцијата преку инспектори за електронски комуникации.

Член 135

Инспектори

(1) За инспектор за електронски комуникации (во натамошниот текст: инспектор) може да биде назначено лице кои има високо образование од областа на електротехничките науки, правото или економијата со најмалку три години работно искуство во струката.

(2) Директорот на Агенцијата на инспекторот му издава службена легитимација која му служи за докажување на неговото службено својство која е должен да ја покаже при вршењето на инспекциски надзор, ако тоа се побара од него.

(3) Формата и содржината на службената легитимација од ставот (2) на овој член и начинот на издавање и одземање ја пропишува Комисијата.

(4) Оператор на јавна електронска комуникациска мрежа, давател на јавни електронски комуникациски услуги или друго правно или физичко лице кое врши дејност од областа на електронски комуникации е должно на инспекторот при вршење на надзор да му овозможи влегување во просторија, возило, брод и друг пловен објект или воздухоплов каде што е сместена електронска комуникациска опрема и техничките средства, како и на барање на инспекторот да му ги достави потребните податоци и документација заради вршење на инспекциски надзор.

(5) Доколку на инспекторот при вршењето на надзор не му се овозможи влегување во станбена просторија, инспекторот тоа може да го стори со налог издаден од надлежниот суд.

(6) Кога оператор на јавна електронска комуникациска мрежа, давател на јавни електронски комуникациски услуги или друго правно или физичко лице кое врши дејност од областа на електронски комуникации прави штетни пречки во работата и користењето на други комуникациски мрежи и средства или не постапи по донесен акт од страна на Агенцијата, инспекторот ќе изврши запечатување на просториите и/или комуникациските средства чие работење не е во согласност со одредбите од овој закон.

(7) Запечатувањето од ставот (6) на овој член се означува со жиг, чија содржина и форма ја пропишува Комисијата.

(8) По отстранување на утврдените неправилности и недостатоци поради кои е извршено запечатувањето на просториите или електронските комуникациски средства, по писмено барање на странката на која и е извршено запечатувањето, инспекторот ќе изврши отпечатување на просториите или на електронските комуникациски средства.

(9) Инспекторот има право привремено да ја одземе опремата на нелегалните корисници на радиофреквенција за што составува записник. Одземената опрема е на чување кај Агенцијата до завршувањето на спорот. Агенцијата со подзаконски акт ги пропишува постапката и условите за чување на одземената опрема.

Член 136

Повреда на прописите

(1) Во случај на повреда на одредбите на овој закон утврдена од страна на инспектор, директорот на Агенцијата може да донесе решение со кое ќе:

а) му нареди на сторителот на повредата во определен рок да преземе мерки за отстранување на утврдените неправилности и недостатоци;

б) забрани активности кои се вршат во спротивност со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и

в) покрене постапка во согласност со Законот за прекршоци или Законот за кривичната постапка.

(2) Директорот ќе го донесе решението од ставот (1) на овој член во рок од 15 дена од денот на утврдувањето на сторената повреда.

Член 137

Право на жалба

(1) Против решението на директорот од членот 136 на овој закон, незадоволната странка може да поднесе жалба до Комисијата од членот 14 на овој закон во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

(2) Комисијата е должна да одлучи по жалбата во рок од 15 дена од денот на приемот.

(3) Решението на Комисијата по жалбата е конечно.

Глава шестнаесетта **КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ**

Член 138

Прекршоци

(1) Со парична казна во висина од 7 до 10% од вкупниот годишен приход остварен во деловната година што и претходи на годината кога е сторен прекршокот или од вкупниот приход остварен за пократок период од годината што му претходи на прекршокот доколку во таа година правното лице започнало да работи, ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

1) не достави нотификација до Агенцијата пред започнување на изградба и употреба на јавни комуникациски мрежи или обезбедување на јавни комуникациски услуги (член 28);

2) не основа друго правно лице или не води посебно сметководство за приходите, доколку комуникациските мрежи или услуги за сопствени потреби ги употреби за давање на јавни комуникациски услуги (член 31 став (2));

3) универзалната услуга не ја обезбедува согласно (член 33);

4) се здобива со сопственост со која се намалува конкуренцијата на одреден релевантен пазар (член 43 став (1));

5) не обезбеди транспарентност при интерконекција или пристап (член 45);

6) не обезбеди еднаков третман за интерконекција или пристап (член 46);

7) не води посебно сметководство за активностите поврзани со интерконекција и/или пристап (член 47 став (1));

8) не се усогласи со обврските за контрола на цените и сметководство на трошоците (член 48);

- 9) не се усогласи со обврските за регулирање на услугите (член 49);
 - 10) не се усогласи со обврските во врска со овозможување на минимален пакет на изнајмени линии (член 50);
 - 11) не се усогласи со обврските за дозволување на пристап до и користење на специфични мрежни средства (член 51);
 - 12) не се усогласи со обврските за овозможување избор на оператор и предизбор на оператор или давател на јавни комуникациски услуги (член 52);
 - 13) користи радиофреквенции без одобрение за користење на радиофреквенции (член 58 став (1));
 - 14) користи броеви и серии на броеви без решение за доделување на броеви и серии на броеви (член 78);
 - 15) не достави податоци за видот и локацијата на мрежата и средствата до органот надлежен за просторно планирање и градежништво (член 94 став (4));
 - 16) врши следење, прислушкување, прекинување, снимање, чување, пренесување и пренасочување на комуникациите и податоците во случаи забранети со овој закон (член 111 став(2));
 - 17) не обезбеди на свој трошок соодветна опрема и интерфејс за законско прислушкување на комуникациите (член 115 став (1));
 - 18) не започне со законско прислукување на комуникациите по добивање на налог од надлежниот суд или не го врши на начин, обем и времетраење како што е одредено во налогот од надлежниот суд (член 115 став (2));
 - 19) не обезбеди трајна евиденција за законско прислукување на комуникациите и не ги заштити податоците како службена тајна (член 115 став (3));
 - 20) на инспекторот за електронски комуникации не му овозможи влегување во просторија, брод и друг пловен објект или возухоплов каде што е сместена комуникациската опрема и техничките средства или не му ги достави потребните податоци и документација заради вршење на инспекциски надзор (член 135 став (4)) и
 - 21) не ги почитува роковите утврдени во членот 146 од овој закон.
- (2) Со парична казна од 25.000 до 30.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член трговец поединец и одговорното лице во правното лице.

Член 139

(1) Со парична казна во висина од 4 до 7% од вкупниот годишен приход остварен во деловната година што и претходи на годината кога е сторен прекршокот или од вкупниот приход остварен за краток период од годината што му претходи на прекршокот доколку во таа година правното лице започнало да работи, ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

- 1) не ги гради и поставува објектите на јавните комуникациски мрежи и средства на начин со кој ќе се овозможи нивна заедничка употреба (член 30 став (1));
- 2) не постапи по одлуката на Агенцијата со која е утврдена висината на надоместокот за заедничка употреба на објектите на јавните комуникациски мрежи и средства (член 30 став (7));
- 3) врши дискриминација при вклучување на податоците добиени од разни оператори во единствениот телефонски именик и во евиденцијата на службата за информации (член 34 став (6));
- 4) не обезбеди еднакви цени на поединечни услуги опфатени со универзална услуга на целата територија на Република Македонија (член 36 став (2));
- 5) не ги утврди цените и општите услови за плаќање на одредена универзална услуга на начин определен согласно со членот 36 став (4) на овој закон;

6) не ги постигне граничните вредности на техничките параметри за квалитет најмалку три пати по ред (член 37 став (5));

7) не уплати средства за надоместување на реалните трошоци за вршење на универзална услуга во износ и рок утврден од Агенцијата (член 39 став (3));

8) не достави податоци до Агенцијата за остварените приходи од обезбедувањето на јавни комуникациски мрежи и услуги (член 39 став (4));

9) ја спречува Агенцијата или ревизорот овластен од Агенцијата да ги прегледа податоците и да го утврди приходот (член 39 став (5));

10) не одговори на барањето за интерконекција во рокот одреден со членот 44 став (2) на овој закон;

11) не задоволи барање за интерконекција или пристап (член 44 став (3));

12) не ја штити доверливоста на податоците, разменети при склучувањето на договорите за интерконекција или пристап (член 44 став 8);

13) го пренесува или отстапува правото за користење на радиофреквенции без претходна согласност на Агенцијата (член 71 став (1));

14) не овозможи преносливост на број за своите претплатници (член 84);

15) не објави транспарентни информации за цените, тарифите и општите услови за пристап и користење на јавните комуникациски услуги (член 95 став (1));

16) не ги извести корисниците и Агенцијата за ограничувањата или прекините на пристапот до нивните услуги во согласност со членот 103 став (2) на овој закон;

17) го ограничи пристапот до услугите, ги исклучи претплатниците или го раскине договорот на начин кој не е предвиден во претплатничкиот договор (член 104 став (1));

18) воведе мерки за одредени повреди на непропорционален и дискриминаторски начин (член 104 став (2));

19) писмено не го извести претплатникот за сторената повреда и не му определи рок за исполнување на договорените обврски (член 104 став (3));

20) примени мерка во случај кога претплатникот постапил во согласност со членот 104 на овој закон;

21) пропушти да исклучи претплатник заради неплатена или подоцна платена услуга дури и ако таквото исклучување технички е можно (член 104 став (7));

22) не донесе и не достави до Агенцијата план на мерки во случај на прекин на мрежата, воена или вонредна состојба или елементарна непогода, или не ги спроведува мерките од Планот на мерки во текот на целото траење на околностите или настанот кој довел до нивна примена (член 106 ставови (1) и (3));

23) со мерките од Планот на мерки не обезбеди непречен пристап и користење на броевите за итни повици (член 106 став (2));

24) не ја прилагоди својата мрежа заради обезбедување приоритет на комуникациите (член 107 став (1));

25) не постапи по задолжението на Владата на Република Македонија согласно со членот 107 став (3) на овој закон;

26) не постапи по наредба на министерот надлежен за електронски комуникации согласно со членот 107 став (5) на овој закон;

27) не определи вработени за време на штрајк согласно со членот 109 на овој закон;

28) не донесе соодветни технички и организациони мерки за заштита на својата мрежа и/или услуги (член 110 ставови (1) и (2));

29) не ги извести своите претплатници за посебните ризици по безбедноста на мрежата (член 110 став (3));

30) не обезбеди заштита на доверливоста на електронските комуникации (член 111 став (3));

31) прибира за себе или за друга страна информации за содржината, фактите и околностите на емитуваните пораки, надминувајќи ја минималната неопходна граница, битна за

обезбедување специфични електронски услуги, или пропушти да користи такви информации само за обезбедување на такви услуги и усогласување со договорните работи во врска со нив (член 111 став (5));

32) не ги извести корисниците на јасен и разбирлив начин за контролата и целта на обработката на податоците, пропушти да понуди можност за одбивање на таква обработка и пропушти да добие согласност од корисникот пред обработката на податоците (член 111 став (8));

33) не ги избрише или не ги направи анонимни податоците за комуникациски сообраќај веднаш штом ќе престане потребата за пренос на пораката (член 112 став (1));

34) ги обработува податоците за сообраќај без добиена согласност од претплатникот или корисникот (член 112 став (3));

35) овозможи податоците за пренос да се обработуваат од лица што не се надлежни (член 112 став (5));

36) не ги обработи податоците за локација во согласност со членот 114 на овој закон;

37) го ограничи правото на корисникот или претплатникот привремено да го одбијат обработувањето на податоците за локација (член 114 став (4));

38) овозможи податоците за локација да се обработуваат од лица што не се надлежни (член 114 став (5));

39) ги користи електронските комуникации за директен маркетинг без согласност на претплатникот (член 117 став (1));

40) ја користи електронската адреса на потрошувачите за директен маркетинг без да им овозможи на потрошувачите да го спречат користењето на тие адреси (член 117 став (2));

41) го прикрива идентитетот или дава невалидна адреса заради непосреден маркетинг со користење на електронските комуникации (член 117 став (3));

42) по барање на Агенцијата не обезбеди пристап до апликациските програмски интерфејсови или до електронските програмски упатства под праведни, соодветни и недискриминаторски услови (член 120 став (3));

43) системите со условен пристап не поседуваат технички својства што на операторите ќе им овозможи целосна контрола (член 121 став (1));

44) не обезбеди техничка помош под праведни, разумни и недискриминаторски услови (член 121 став (2)) и

45) не води посебно сметководство за услугите со условен пристап (член 121 став (3)).

(2) Со парична казна од 20.000 до 25.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член трговец поединец и одговорното лице во правното лице.

Член 140

(1) Со парична казна во висина од 2 до 4% од вкупниот годишен приход остварен во деловната година што и претходи на годината кога е сторен прекршокот или од вкупниот приход остварен за пократок период од годината што му претходи на прекршокот доколку во таа година правното лице започнало да работи, ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

1) не работи во согласност со одобрението за користење на радиофреквенции (членови 67 и 68);

2) не постапува во согласност со решението за доделување броеви и серии на броеви (член 78);

3) не ги планира јавните комуникациски мрежи на начин што ќе овозможи минимално попречување и загрозување на приватната сопственост (член 88 став (2));

4) не преземе мерки заради избегнување на штетите врз недвижниот имот во приватна сопственост (член 90 став (2));

- 5) претплатничкиот договор не ги содржи сите пропишани елементи (член 96 став (1));
 - 6) не ги извести своите претплатници за предложените измени во условите од претплатничкиот договор (член 96 став (3));
 - 7) не обезбеди прегледна детална сметка заради контрола на наплатениот износ за услугата (член 101 став (1));
 - 8) ако деталната сметка не содржи податоци одредени со членот 101 став (4) на овој закон;
 - 9) не овозможи идентификација или спречување на идентификација на повикувачки и повикан број (член 113);
 - 10) во општите услови за склучување на претплатнички договор не ја утврди можноста за идентификација или спречување на идентификација на повикувачки и повикан број (член 113 став (8));
 - 11) пред да ја дадат согласноста за обработка на податоците не ги извести корисниците или претплатниците за елементите од членот 114 став (3) на овој закон;
 - 12) не им овозможи на претплатниците или корисниците привремено да го одбијат обработувањето на податоците за локација (член 114 став (4));
 - 13) податоците за претплатникот ги користи спротивно на членот 118 став (2) на овој закон;
 - 14) бесплатно не ги извести претплатниците за намената на телефонските именици и за користењето на податоците пред да бидат внесени во печатени или електронски телефонски именици (член 119 став (1));
 - 15) не им овозможи на претплатниците да определат дали и кои од нивните лични податоци ќе бидат внесени во јавниот телефонски именик (член 119 став (2));
 - 16) одбивањето да се внесат лични податоци во јавен телефонски именик, нивното потврдување, измена или бришење, го изврши со наплата на надомест (член 119 став (3));
 - 17) јавните комуникациски мрежи наменети за дистрибуција на дигитални телевизиски услуги не ги планира на начин со кој ќе се обезбеди дистрибуција на телевизиски услуги и програми со формат на широк екран (член 120 став (1));
 - 18) не го задржи форматот при приемот и повторната дистрибуција на телевизиските услуги или програми со широк екран (член 120 став (2)).
 - 19) не го плати целосно надоместокот за надзр на пазарот за електронски комуникации во рокот утврден со членот 32 став (3) на овој закон;
 - 20) не ги плати целосно средствата за надоместување на реалните трошоци за вршење на универзалната услуга во рокот утврден со членот 39 став (3) на овој закон;
 - 21) не го плати целосно надоместокот за користење на радиофреквенциите во рокот утврден со членот 75 на овој закон и
 - 22) не го плати целосно надоместокот за користење на доделените броеви и серии на броеви во рокот утврден со членот 83 на овој закон.
- (2) Со парична казна од 15.000 до 20.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член и трговец поединец и одговорното лице во правното лице.

Член 141

- (1) Со парична казна во висина до 2% од вкупниот годишен приход остварен во деловната година што и претходи на годината кога е сторен прекршокот или од вкупниот приход остварен за пократок период од годината што му претходи на прекршокот доколку во таа година правното лице започнало да работи, ќе се казни за прекршок правно лице, ако:
- 1) не ја извести Агенцијата за промена на податоците дадени во нотификацијата во роковите утврдени со овој закон (член 28 став (4));
 - 2) не објави податоци за квалитетот на универзалната услуга (член 37 став (2));

3) до Агенцијата не достави податоци за реалните трошоци, ревидирана завршна сметка и податоци што биле користени во пресметката на реалните трошоци за обезбедување на универзалната услуга (член 38 став (6));

4) не ја извести Агенцијата за промена на податоците во рокот утврден со овој закон (член 67 став (3));

5) одбие основано барање за поврзување на радио и телекомуникациска терминална опрема која ги исполнува условите (член 76 став (1));

6) не им овозможи на службите за итни повици каде што е технички можно претставување на идентификација на повикувачка линија и лоцирање на повикувачот (член 86 став (2));

7) не ги надомести трошоците за дислоцирање, измена или проширување на објектите и инсталациите (член 93 став (2));

8) јавно не ги објави споредбените, адекватните и ажурираните податоци за квалитетот на своите услуги (член 97 став (1));

9) не им овозможи на своите крајни корисници, каде што технички е возможно или економски оправдано тонско бирање и идентификација на повикувачка линија (член 98);

10) не им го овозможи на претплатниците правото на евиденција во единствениот телефонски именик (член 99 став (1));

11) не ги одобри сите основани барања за евиденција на претплатниците на начин и цена достапни до јавноста во службата за евиденција и во телефонскиот именик (член 99 став (2));

12) не обезбеди пристап до услугата за евиденција на телефонски претплатници во единствениот именик (член 99 став (3));

13) не обезбеди достапна помош на операторот (член 100) и

14) не им овозможи на претплатниците со користење на едноставни средства и бесплатно да го стопираат автоматското препраќање на повик (член 116 став (1)).

(2) Со парична казна од 10.000 до 15.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член и трговец поединец и одговорното лице во правното лице.

Член 142

Со парична казна од 15.000 до 30.000 денари ќе се казни за прекршок физичко лице, ако:

1) користи радиофреквенции без одобрение за користење на радиофреквенции (член 58 став (1));

2) започне со изградба и употреба на јавна комуникациска мрежа или обезбедување на јавна комуникациска услуга без нотификација во Агенцијата (член 28);

3) не работи во согласност со одобрението за користење на радиофреквенциите (членови 67 и 68) и

4) приклучи на јавна комуникациска мрежа радио или телекомуникациска терминална опрема, спротивно на одредбата од членот 76 став (2) на овој закон.

Член 143

Мерки на безбедност

(1) На правното лице за сторен прекршок од членовите 138, 139, 140 и 141 на овој закон покрај паричната казна, ќе му се изрече и мерка на безбедност забрана на вршење на определена дејност во траење од шест месеца до три години, а може да му се изрече и мерка на безбедност одземање на предмети со кои е сторен прекршокот.

(2) На одговорното лице во правното лице за сторен прекршок од членовите 138, 139, 140 и 141 на овој закон, покрај паричната казна, ќе му се изрече и мерка на безбедност забрана за вршење професија, дејност или должност во траење од три месеца до една година.

(3) На трговец поединец за сторен прекршок од членовите 138, 139, 140 и 141 на овој закон, покрај паричната казна, ќе му се изрече и мерка на безбедност забрана за вршење професија, дејност или должност во траење од три месеца до една година, а може да му се изрече мерка на безбедност одземање на предмети со кои е сторен прекршокот.

(4) На физичко лице за сторен прекршок од членот 142 на овој закон, покрај паричната казна, може да му се изрече и мерка на безбедност одземање на предмети со кои е сторен прекршокот.

Глава седумнаесетта **ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ**

Член 144

Постојни концесии, дозволи и одобренија

(1) Договорите за концесија, склучени согласно со Законот за телекомуникациите (“Службен весник на Република Македонија” број 33/96, 17/98, 28/2000, 4/2002 и 37/2004) меѓу Министерството за транспорт и врски со АД Македонски телекомуникации, со Мобимак АД и со Космофон АД, ќе се усогласат со одредбите од овој закон во рок од девет месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Договорите за концесија склучени согласно со Законот за телекомуникациите (“Службен весник на Република Македонија” број 33/96, 17/98, 28/2000, 4/2002 и 37/2004), склучени меѓу Министерството за транспорт и врски со давателите на услуги за пренос на податоци, ќе се усогласат со одредбите од овој закон во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(3) Договорите за концесија склучени согласно со Законот за радиодифузната дејност (“Службен весник на Република Македонија” број 20/97 и 70/2003), меѓу Владата на Република Македонија и трговските радио дифузни друштва – оператори на кабелска мрежа ќе се усогласат со одредбите на овој закон во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(4) Дозволите за набавка и поставување на радиостаница, дозволите за работа на радиостаници и привремените дозволи за радиостаници издадени согласно со Законот за телекомуникациите (“Службен весник на Република Македонија” број 33/96, 17/98, 28/2000, 4/2002 и 37/2004), ќе важат до истекот на периодот за кој се издадени.

(5) Постојните јавни комуникациски оператори, давателите на јавни комуникациски услуги и имателите на комуникациски мрежи и средства кои работат врз основа на концесии и одобренија издадени согласно со одредбите на Законот за телекомуникациите (“Службен весник на Република Македонија” број 33/96, 17/98, 28/2000, 4/2002 и 37/2004), продолжуваат да ги вршат работите во согласност со овие акти до издавање на одобренијата и други акти согласно со овој закон.

(6) Постојните јавни комуникациски оператори, давателите на јавни комуникациски услуги и имателите на комуникациски мрежи и средства кои вршат работи од областа на телекомуникациите согласно со одредбите на Законот за телекомуникациите (“Службен весник на Република Македонија” број 33/96, 17/98, 28/2000, 4/2002 и 37/2004), се должни во рок не подолг од три месеца од денот на започнувањето со работа на Агенцијата да поднесат известување до Агенцијата со податоци и информации за спроведување на постапка за нотификација согласно со овој закон.

(7) Постапките за издавање концесии, дозволи, одобренија и други акти согласно со Законот за телекомуникациите (“Службен весник на Република Македонија” број 33/96, 17/98, 28/2000, и 37/2004) започнати пред денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе се завршат во согласност со овој закон, освен евентуалната постапка за определување и давање концесија за трет мобилен оператор која ќе се заврши во согласност со одредбите на Законот за телекомуникациите (“Службен весник на Република Македонија” број 33/96, 17/98, 28/2000 и 37/2004).

Член 145

Започнување со работа на Агенцијата

(1) Агенцијата ќе започне со работа со именување на членовите на Комисијата и на директорот на Агенцијата.

(2) Собранието на Република Македонија ќе ги именува претседателот и членовите на Комисијата најдоцна во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(3) Комисијата ќе го именува директорот на Агенцијата во рок од 30 дена од денот на нејзиното конституирање.

(4) До започнување со работа на Агенцијата, Управата за телекомуникации продолжува да ги врши работите од нејзина надлежност.

(5) Со отпочнување со работа на Агенцијата, Управата за телекомуникации престанува да постои.

(6) Комисијата ќе донесе статут на Агенцијата во рок од 30 дена од денот на именувањето на претседателот и членовите на Комисијата.

(7) Основните средства и имот како и правата и обврските на Управата за телекомуникации со започнувањето со работа на Агенцијата се пренесуваат на Агенцијата.

(8) Вработените на Управата за телекомуникации ги презема Агенцијата, согласно со своите акти за организација и за систематизација.

Член 146

Оператор со значителна пазарна моќ

(1) Постојниот фиксен јавен комуникациски оператор, АД Македонски телекомуникации е оператор со значителна пазарна моќ на пазарите за фиксни говорни телефонски мрежи и услуги, вклучувајќи го и пазарот за пристап кон мрежи за пренос на податоци и изнајмени линии сè додека Агенцијата поинаку не одлучи.

(2) Операторот од ставот (1) на овој член е должен:

а) во рок од 30 дена од денот на започнување со работа на Агенцијата, до неа да достави референтна понуда за интерконекција и/или пристап во согласност со членот 45 од овој закон;

б) во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон да достави до Агенцијата своја референтна понуда за разврзан пристап на локална јамка согласно со членот 45 од овој закон;

в) да ги почитува обврските за недискриминација при интерконекција и пристап од членот 46 на овој закон од денот на влегувањето во сила на овој закон;

г) во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон да воведи посебно сметководство за активностите поврзани со интерконекција и/или пристап согласно со членот 47 од овој закон;

д) во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон го доставува до Агенцијата својот предлог на тарифи за услуги засновани врз трошоци согласно со членот 48 од овој закон;

ѓ) во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон доставува до Агенцијата свој предлог на Price cap тарифен систем согласно со членот 49 став (2) од овој закон;

е) да вклучи во својата референтна понуда за интерконекција и пристап од точката а) услови за обезбедување на целосен минимален пакет на изнајмени линии засновани на трошоци и транспарентни услови согласно со членот 50 на овој закон;

ж) во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон да овозможи пристап и користење на специфични мрежни средства согласно со членот 51 од овој закон;

з) до јуни 2005 година да обезбеди можност за избор на оператор и предизбор на оператор согласно со овој закон и

с) во рок од 120 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон да достави до Агенцијата план, со кој гарантира дека неговиот систем има капацитет за овозможување на избор или предизбор на оператори до 30 септември 2005 година.

(3) Сè додека Агенцијата не одлучи поинаку, постојните јавни мобилни оператори се обврзани да:

- а) ги задоволат сите разумни барања за пристап до нивните мрежи;
- б) се придржуваат кон принципот за недискриминација во поглед на обезбедување на интерконекција за други оператори;
- в) навремено објават информации до сите страни кои се заинтересирани за интерконекција;
- г) ги достават сите договори за интерконекција до Агенцијата за да можат истите да бидат достапни до сите заинтересирани страни и
- д) се придржуваат кон принципот на доверливост на информациите кои ги добиле од заинтересираните страни кои бараат интерконекција.

(4) Во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон, постојните мобилни оператори се должни да достават до Агенцијата податоци во врска со комбинираниот пазар на услуги за фиксна-мобилна интерконекција во Република Македонија, со цел да и се овозможи на Агенцијата да започне постапка за определување на оператор со значителна пазарна моќ во мобилната телефонија. Доколку Агенцијата утврди дека постоен или постојни оператори поседуваат значителна пазарна моќ, ќе наложи цените за интерконекција да бидат транспарентни и базирани на реалните трошоци.

Член 147

Давател на универзална услуга

(1) Се додека Агенцијата не одлучи поинаку, надоместокот на реални трошоци за обезбедување на универзална услуга ќе се финансира од оператори кои годишно остваруваат минимален бруто приход од 100.000 евра.

(2) Националната стратегија за развој од областа на електронските комуникации и информатичките технологии од членот 6 на овој закон вклучува времената стратегија за универзална услуга која треба да се имплементира од страна на Агенцијата во транзиционен период од датумот на влегувањето во сила на овој закон, но да не биде подолго од две години.

(3) Времената стратегија на универзалната услуга во транзициониот период ќе:

- а) ги идентификува потребите од универзални услуги на пазарот;
- б) ги утврдува целите и приоритетите за обезбедување на универзална услуга и
- в) обезбеди пакет на мерки кои ги спроведува Агенцијата со цел да се поттикне обезбедување на универзални услуги без потреба на субвенции.

(4) Сите оператори и даватели на услуги имаат право да даваат универзални услуги согласно со времената стратегија за универзална услуга во транзициониот период, при што средствата од фондот за универзална услуга ќе се распределуваат на транспарентен и ефикасен начин.

Член 148

План на мерки во воена и вонредна состојба

Операторите што обезбедуваат пристап до јавната телефонска мрежа и користењето на јавните телефонски услуги на фиксна локација, се должни во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон да усвојат и да го достават до Агенцијата план на мерки со кој се обезбедува пристап до јавните телефонски мрежи и телефонски услуги во случај на прекин во мрежата и престанок на работа на системите, поради воена или вонредна состојба, природни и други катастрофи, од членот 106 на овој закон.

Член 149

Рок за обезбедување комуникација на приоритетни мрежни приклучни точки

Операторите што обезбедуваат пристап до јавната телефонска мрежа и даваат јавни телефонски услуги на фиксна локација се должни во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на Одлуката на Владата на Република Македонија согласно со членот 107 став (2) од овој закон да ја прилагодат својата мрежа заради воспоставување комуникација на приоритетните мрежни приклучни точки.

Член 150

Мрежи што ќе се градат на земјиште во сопственост на трети лица

Сопствениците на земјиште на кое ќе се изградат, инсталираат и ќе функционираат јавни комуникациски мрежи треба да ја изразат својата согласност за користење на нивното земјиште во писмена форма.

Член 151

Важност на прописите

(1) Поблиските прописи предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До денот на влегувањето во сила на прописите од ставот (1) на овој член ќе се применуваат прописите што важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

(3) Одредбите од членовите 138, 139, 140, 141 и 142 на овој закон, ќе се применуваат од денот на влегувањето во сила на Законот за прекршоци.

Член 152

Одредбата на членот 115 од овој закон ќе се применува со денот на влегувањето во сила (со примената) на законот кој се однесува на следење на комуникациите.

Член 153

Престанок на важноста

(1) Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи, Законот за телекомуникациите (“Службен весник на Република Македонија” број 33/96, 17/98, 28/2000, 4/2002 и 37/2004), освен одредбите на членовите 70-а, 70-б, 70-в 70-г и 70-д кои ќе престанат да важат на 31 декември 2005 година.

(2) Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат и одредбите на членот 65 став (1) од Законот за радиодифузната дејност (“Службен весник на Република Македонија” број 20/97).

Член 154

Влегување во сила

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.